

ПРАВАТА НА СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ
НА ЛИЧНОСТА, КАКО И ПРАВОТО НА
СЛОБОДА НА ДВИЖЕЊЕ СЕ
ОДНЕСУВААТ НА БАРАТЕЛИТЕ НА АЗИЛ

ПРИТВОРОТ
МОРА ДА БИДЕ
ВО СОГЛАСНОСТ
И ОВЛАСТЕН СО
ЗАКОН

НЕОПРЕДЕЛЕНИОТ
ПРИТВОР Е
АРБИТРАРЕН,
А МАКСИМАЛНАТА
ГРАНИЦА НА ТРАЕЊЕ
НА ПРИТВОРОТ
ТРЕБА ДА БИДЕ
ПРОПИШАНА СО
ЗАКОН

ОДЛУКИТЕ
ЗА ПРИТВОР ИЛИ
ПРОДОЛЖУВАЊЕ
НА ПРИТВОРОТ
МОРА ДА БИДАТ
ПОДЛОЖНИ
НА МИНИМУМ
ПРОЦЕДУРАЛНИ
ГАРАНЦИИ

ПОСЕБНИТЕ ОКОЛНОСТИ И ПОТРЕБИ НА
ОДРЕДЕНИ БАРАТЕЛИ НА АЗИЛ МОРА ДА БИДАТ
ЗЕМЕНИ ПРЕДВИД

УСЛОВИТЕ ВО
ПРИТВОРОТ МОРА
ДА БИДАТ
ЧОВЕЧНИ И
ДОСТОИНСТВЕНИ

ПРИТВОРОТ ТРЕБА ДА БИДЕ ДОСТАПЕН ЗА
НЕЗАВИСЕН МОНИТОРИНГ И УВИД

Упатства за одредување притвор

Упатства за применливи критериуми и стандарди за
притворање на баратели на азил и алтернативи на притвор

ПРИТВОРОТ НЕ
СМЕЕ ДА БИДЕ
ДИСКРИМИНАТОРЕН

ПРИТВОРОТ НЕ СМЕЕ ДА БИДЕ АРБИТРАРЕН,
А СЕКОЈА ОДЛУКА ЗА ОДРЕДУВАЊЕ ПРИТВОР
МОРА ДА СЕ ЗАСНОВА НА ПРОЦЕНКА НА
ПОСЕБНИТЕ ОКОЛНОСТИ НА ПОЕДИНЕЦОТ

ПРАВОТО НА
АЗИЛ МОРА ДА
СЕ ПОЧИТУВА

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

УНХЦР ги издава Упатствата за применливи критериуми и стандарди за притворањето на баратели на азил и алтернативите на притвор, согласно неговиот мандат, како што е наведено во Статутот на Канцеларијата на Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации, поврзано со член 35 од Конвенцијата од 1951 година за статусот на бегалците и член II од Протоколот од 1967 година кон неа. Овие упатства ги заменуваат Упатствата за применливи критериуми и стандарди за притворањето на баратели на азил, УНХЦР, февруари 1999 година.

Овие Упатства имаат за цел да обезбедат упатства за владите, пратениците, правните практичари, носителите на одлуки, вклучително и судството, како и за други меѓународни и национални тела кои работат на прашања во врска со притворот и азилот, вклучително и невладините организации, националните институции за човекови права и персоналот на УНХЦР.

Упатствата се достапни на интернет, на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/503489533b8.html>

© UNHCR 2012

Layout & Design: BakOS DESIGN

Оваа публикација е отпечатена во рамките на проектот „Глобална програма за техничка помош и градење на капацитетите за спречување на притвор на децата и заштита на децата и на другите баратели на азил во притвор“, финансирана од Европската Унија. Содржината на оваа публикација е во исклучива одговорност на УНХЦР и во никој случај не ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Содржина

Вовед	6
Делокруг	8
Терминологија	9
Упатства	11
Упатство 1: Правото на азил мора да се почитува.....	12
Упатство 2: Правата на слобода и безбедност на личноста, како и правото на слобода на движење се однесуваат на барателите на азил	13
Упатство 3: Притворот мора да биде во согласност и овластен со Закон.....	14
Упатство 4: Притворот не смее да биде арбитрарен, а секоја одлука за одредување на притвор мора да се заснова врз конкретните околности на поединецот, согласно следниве:	15
Упатство 4.1: Притворот е исклучителна мерка и може да се оправда само со легитимна цел	16
4.1.1 За заштита на јавниот ред	16
4.1.2 За заштита на јавното здравје	18
4.1.3 За заштита на националната безбедност	19
4.1.4 За цели кои не го оправдуваат притворот	19
Упатство 4.2: Притвор може да се одреди само доколку е определен како неопходен и разумен, во сите околности и пропорционално на легитимната цел	21
Упатство 4.3: Алтернативи на притвор треба да се земат во предвид.....	22
Упатство 5: Притворот не смее да биде дискриминаторен	25

Упатство 6: Неопределениот притвор е арбитрарен, максималната граница на притворот треба да биде пропишана со закон	26
Упатство 7: Одлуките за притвор или продолжување на притворот мора да бидат донесени според минимум процедурални гаранции	27
Упатство 8: Условите во притворот мора да бидат човечни и достоинствени.....	29
Упатство 9: Посебните околности и потреби на одредени баратели на азил мора да бидат земени предвид	33
Упатство 9.1 Жртви на траума поради измачување	33
Упатство 9.2 Деца	34
Упатство 9.3 Жени	37
Упатство 9.4 Жртви или потенцијални жртви на трговија	38
Упатство 9.5 Баратели на азил со попреченост.....	38
Упатство 9.6 Повозрасни баратели на азил	39
Упатство 9.7 Баратели на азил лезбејки, геј, бисексуалци, трансексуалци и интерсексуалци	39
Упатство 10: Притворот треба да биде достапен за независен мониторинг и увид.....	40
Анекс А: Алтернативи на притвор.....	41
Фусноти	46
Корисни линкови.	62

Вовед

1. Правата на слобода и безбедност на едно лице се основни човекови права, кои се одразуваат во меѓународната забрана за арбитрарен притвор, и се поддржани од правото на слобода на движење. Признавајќи ја низата современи предизвици за националните системи за азил, предизвикани од нерегуларната миграција, како и правото на земјите за контролирање на влезот и престојот на недржавјаните на нивната територија, кое е предмет на стандардите за бегалци и човекови права,¹ овие Упатства ја прикажуваат моменталната состојба на меѓународното право во врска со притворањето баратели на азил, и се наменети да ги насочуваат:
 - (а) Владите, во нивното разгледување и спроведување на политиките за азил и миграција, кои содржат елемент на притвор; и
 - (б) Носителите на одлуки, вклучително и судиите, во правењето проценки во врска со неопходноста за притвор во поединечни случаи.
2. Имајќи ги во предвид потешкотиите кои ги наметнува, а во согласност со меѓународното бегалско право и меѓународното право за човековите права и стандарди, притворањето на баратели на азил вообичаено треба да се избегнува и да биде крајна мерка. Бидејќи барањето за признавање на правото на азил не е противзаконско дело, сите ограничувања на слободата кои ќе им се наметнат на лицата кои го остваруваат ова право, мора да бидат пропишани со закон, внимателно ограничени и предмет на темелно испитување. Притворот може да се примени само онаму каде е согласно легитимна цел и каде е определено дека е неопходен и пропорционален во секој поединечен случај. Почитувањето на правото на барање азил наметнува воведување отворен и човечен прием на баратели на азил, вклучувајќи и безбеден, достоинствен третман, кој е во согласност со човековите права.²

3. Постојат различни начини за владите да се справуваат со нерегуларната миграција – освен преку притвор – коишто обрнуваат соодветно внимание на интересите на владите, како и на посебните околности на конкретниот поединец.³ Всушност, не постои доказ дека притворот има ефект на одвраќање од нерегуларната миграција.⁴ Независно од таквите ефекти, политиките за притвор кои имаат за цел одвраќање, се главно противзаконски според меѓународното право за човековите права, бидејќи не се засноваат врз посебна проценка на неопходноста за одредување притвор. Освен обезбедувањето усогласување со стандардите за човекови права, владите се охрабруваат да ги прегледаат своите политики и практики на притворање, согласно последното истражување во врска со алтернативите на притвор (неколку од нив се документирани во овие Упатства). УНХЦР е на располагање за да им помогне на владите во изнаоѓање алтернативи на програмите за притвор.

Делокруг

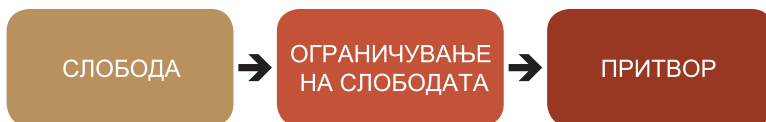
4. Овие Упатства ја отсликуваат состојбата на меѓународното право во врска со притворот – врз основа на прашања поврзани со имиграција – на баратели на азил и други лица кои бараат меѓународна заштита. Истите еднакво важат за бегалци и други лица за кои е утврдено дека имаат потреба од меѓународна заштита, доколку се исклучиво притворени заради прашања поврзани со имиграција. Истите исто така важат и за лица без државјанство кои бараат азил, иако не се однесуваат на лица без државјанство кои не бараат азил,⁵ лицата за кои е утврдено дека немаат потреба од меѓународна заштита⁶ или пак други мигранти, иако повеќето од стандардите наведени овде може да се однесуваат на нив *mutatis mutandis*. Ова е особено веродостојно во поглед на лицата без државјанство кои не се бегалци, во миграциски контекст, а кои се соочуваат со зголемен ризик од арбитраен притвор. Упатствата не ги опфаќаат барателите на азил или бегалците кои се затворени врз основа на кривични прекршоци.

Терминологија

Притвор

5. За целите на овие Упатства, поимот „**притвор**“ се однесува на лишување од слобода или задржување во затворено место, кое на барателот на азил не му се дозволува да го напушти по своја волја, вклучувајќи, но не ограничувајќи се на, затвори или притворни капацитети изградени за таа цел, затворени центри или капацитети за прифаќање или задржување.
6. Местото на притвор може да биде управувано од јавни власти или од приватни договорачи; задржувањето може да биде овластено со управна или со судска постапка, а лицето пак може да биде задржано со или без „законско“ овластување. Притворот или целосното задржување се наоѓа на екстремниот крај на спектарот на лишувања од слобода (видете ја Слика 1). Други ограничувања на слободата на движење во имиграциски контекст исто така се предмет на меѓународните стандарди.⁷ Разликата меѓу лишувањето од слобода (притвор) и помали ограничувања на движењето е во „степенот или интензитетот, а не во природата или суштината“.⁸ Додека овие Упатства поблиску се фокусираат на притворот (или целосното задржување), тие исто така ги разгледуваат детално мерките во кои не постои целосно задржување.
7. Притворот може да се изврши на низа локации, вклучително и на копнени и поморски граници, во „меѓународните зони“, на аеродроми,⁹ на острови,¹⁰ на бродови,¹¹ како и во затворени бегалски кампови, во домови (домашен притвор) па дури и екстериторијално.¹² Независно од називот на одреденото место на притвор, важни прашања се дали барателот на азил е лишен од слобода *de facto* и дали лишувањето е законито согласно меѓународното право.

Слика 1¹³

Алтернативи на притвор

8. **„Алтернативи на притвор“** не е правен термин, но се користи во овие Упатства како кратенка која се однесува на која било регулатива, политика или пракса со која им се дозволува на барателите на азил да престојуваат во заедницата, поради повеќе услови или ограничувања на нивната слобода на движење. Бидејќи одредени алтернативи на притвор содржат разни ограничувања на движењето или слободата (а некои може да се класификуваат како облици на притвор), тие се исто така предмет на стандардите за човекови права (видете ја Слика 2).

Барател на азил

9. Поимот **„барател на азил“** во овие Упатства се однесува на лицата кои поднесуваат барање за добивање статус на бегалец, во согласност со дефиницијата „бегалец“ во Конвенцијата од 1951 година и во Протоколот од 1967 година за статусот на бегалците („Конвенцијата од 1951 година“)¹⁴ или било кој регионален инструмент за бегалците,¹⁵ како и други лица кои бараат дополнителен, супсидијарен или привремен облик на заштита.¹⁶ Упатствата ги опфаќаат оние по чии барања се постапува во рамки на постапките за одредување на статусот, како и во постапките за прифат, претходно испитување, или други слични постапки. Тие исто така се однесуваат на лицата кои го остваруваат своето право за барање судско расправање на нивното барање за меѓународна заштита.

Лице без државјанство

10. **„Лице без државјанство“** е дефинирано, според меѓународното право, како лице *„кое не се смета за државјанин на ниту една земја, согласно примената на нејзиното право“*.¹⁷ **Лице без државјанство - барател на азил** се однесува на лице без државјанство кое бара да добие статус на бегалец според Конвенцијата од 1951 година,¹⁸ или друг облик на меѓународна заштита.

Упатства на УНХЦР за одредување притвор

Упатство 1.	Правото на азил мора да се почитува		
Упатство 2.	Правата на слобода и безбедност на личноста, како и правото на слобода на движење се однесува на барателите на азил		
Упатство 3.	Притворот мора да биде во согласност и овластен со Закон		
Упатство 4.	Притворот не смее да биде арбитрарен, а одлуката за одредување притвор мора да се заснова на проценката на посебните околности на поединецот, согласно следниве:		
	Упатство 4.1 Притворот е исклучителна мерка и може да се оправда единствено со легитимна цел	Упатство 4.2 Притвор може да се одреди само кога е определен како неопходен и разумен, во сите околности, и пропорционално на на легитимната цел	Упатство 4.3 Алтернативите на притвор треба да бидат земени предвид
	Упатство 5.	Притворот не смее да биде дискриминаторен	
Упатство 6.	Неопределениот притвор е арбитрарен, а максималната граница на траење на притворот треба да биде пропишана со закон		
Упатство 7.	Одлуките за одредување притвор или за продолжување на притворот мора да бидат донесени според минимум процедурални гаранции		
Упатство 8.	Условите на притворот мора да човечни и достоинствени		
Упатство 9.	Посебните околности и потреби на одредени баратели на азил мора да бидат земени предвид		
Упатство 10.	Притворот да биде достапен за независен мониторинг и увид		

Упатство 1:

Правото на азил мора да се почитува

11. Секое лице има право да побара азил и да ужива азил во други земји, поради прогон, сериозни прекршувања на човековите права и други сериозни повреди. Затоа, барањето азил не е противзаконско дело.¹⁹ Освен тоа, Конвенцијата од 1951 година предвидува дека барателите на азил не се казнуваат поради нивниот илегален влез или престој, доколку тие се претстават на властите без одлагање и искажат добра причина за нивниот илегален влез или присуство.²⁰ Во остварувањето на правото да побараат азил, барателите честопати се приморани да пристигнат, или влезат, во одредена територија без претходно овластување. Затоа, состојбата на барателите на азил може да биде различна во основа од онаа на обичните мигранти, со тоа што тие може да бидат во состојба да се приспособат на законските формалности за влез. На пример, тие може да не се во состојба да се здобијат со потребната документација пред нивното бегство, поради нивниот страв од прогон и/или поради итноста на нивното заминување. Овие фактори, како и фактот дека барателите на азил честопати доживеале трауми, треба да бидат земен предвид при одредувањето на било какви ограничувања на слободата на движење поради илегален влез или престој.

Упатство 2:

Правата на слобода и безбедност на едно лице, како и правото на слобода на движење се однесуваат на барателите на азил

12. Основните права на слобода и безбедност на личноста²¹, како и слободата на движење²² се изразени во сите главни меѓународни и регионални инструменти за човековите права, и се неопходни компоненти на правните системи кои се потпираат врз владеењето на правото. Извршниот комитет на Програмата на Високиот комесар (ExCom) се обратил по повеќе случаи на притворање на баратели на азил.²³ Овие права се однесуваат, по принцип, на сите човечки суштества, без разлика на нивната имиграција, и статус на бегалец, барател на азил, или друг статус.²⁴
13. Член 31 од Конвенцијата од 1951 година конкретно предвидува неказнување на бегалци (и баратели на азил), кои влегле или престојувале нерегуларно, доколку истите се претстават без одлагање и искажат добра причина за нивниот илегален влез или престој. Членот понатаму предвидува дека ограничувањата на движењето не треба да се применува врз таквите бегалци (или баратели на азил) освен за оние лица за кои тоа е неопходно, а таквите ограничувања треба да се применат единствено доколку нивниот статус е регулиран или доколку добијат дозвола за влез во друга земја.²⁵ Членот ²⁶ од Конвенцијата од 1951 година дополнително предвидува слобода на движење и избор на престојувалиште за бегалците кои законски престојуваат на територијата.²⁶ За барателите на азил се смета дека законски престојуваат на територијата, за да имаат полза од оваа одредба.²⁷
14. Сите овие права – правото на азил, неказнувањето за нерегуларен влез или престој и правото на слобода и безбедност на личноста, како и слободата на движење – подразбираат дека притворањето на баратели на азил треба да биде крајна мерка, а слободата вообичаена состојба.

Упатство 3:

Притворот мора да биде во согласност и овластен со Закон

15. Секој притвор или лишување од слобода мора да биде во согласност и овластен со националниот Закон.²⁸ Секое лишување од слобода кое не е во согласност со националниот закон е незаконито, било како предмет на националното, така и на меѓународното право. Истовремено, иако националното законодавство е примарна основа за определување на законитоста на притворот, „не секогаш е одлучувачки елемент во проценувањето на оправданоста на лишувањето од слобода“.²⁹

Поточно, посебен фактор кој треба да се земе предвид е основната цел за спречување на арбитрарното лишување од слобода на лицата.³⁰
16. Законската регулатива за одредување притвор мора да биде во согласност со начелото на правна сигурност. Ова бара, меѓу другото, законот и неговите правни последици да бидат очигледни и предвидливи.³¹ Законот кој дозволува одредување притвор не смее, на пример, да има ретроактивен дејство.³² Јасната идентификација на основите за притвор во домашното законодавство би ги исполнила условите за правна сигурност.³³
17. Недоволните гаранции во регулативата за заштита од арбитрарен притвор, како што се неограничувањето на максималниот период на траење на притворот, или немањето пристап до ефективен правен лек за оспорување на истиот, исто така би ја ставиле во прашање законската валидност на секој притвор.³⁴

Упатство 4:

Притворот не смее да биде арбитрарен, а секоја одлука за одредување притвор мора да се заснова на проценка на посебните околности на поединецот

18. Контекстот на притвор во миграцијата не е забранет со меѓународното право *per se*, ниту пак е правото на слобода на човекот апсолутно.³⁵ Сепак, меѓународното право предвидува суштинска заштита од *незаконски* (видете го Упатство 3) како и од *арбитрарен притвор*. „Арбитрарноста“, треба опширно да се толкува, на начин што ќе ја опфати не само незаконноста, туку и елементи на несоодветност, неправда и недостаток на предвидливост.³⁶ Поради заштита од арбитражност, секој притвор треба да биде неизбежен во индивидуалниот случај, разумен во сите негови околности и пропорционален на легитимната цел (видете ги Упатствата 4.1 и 4.2).³⁷ Понатаму, неможноста да се преземат помалку присилни или наметливи мерки, исто така може да се го карактеризира притворот како арбитражен (Упатство 4.3).
19. Како основно право, одлуките за одредување притвор треба да се засноваат на детална и индивидуална проценка на неопходноста за одредување притвор, што е во согласност со легитимна цел. Соодветните алатки за испитување или проценка може да им даваат насоки на носителите на одлуки по ова прашање, и треба да ги земат во предвид посебните околности или потреби на посебните категории на баратели на азил (видете го Упатство 9). Факторите кои даваат насоки за таквите одлуки, може да ја опфатат фазата на процесот на азил, крајната дестинација кон која се цели, семејните и/или заедничките врски, однесувањето во минатото и карактерот, и опасноста од криење или артикулација на подготвеноста и разбирањето на потребата од покорување.
20. Во врска со алтернативите на притворот (Упатство 4.3 и Анекс А), нивото и соодветноста на поставување во заедницата треба ги балансираат околностите на поединецот со секоја опасност за заедницата. Спојувањето на едно лице и/или неговото семејство со соодветната заедница треба да биде дел од секоја проценка, вклучувајќи го и нивото на помошни услуги кои се потребни, а достапни.

Задолжителниот или автоматски притвор е арбитрарен и нема како основа испитување на неопходноста на притвор во поединечниот случај.³⁸

Упатство 4.1:

Притворот е исклучителна мерка и може да се оправда единствено за легитимна цел

21. Притвор може да се одреди единствено за легитимна цел. Без постоење на таква цел, притворот ќе се смета за арбитрарен, дури и во случај влезот да бил илегален.³⁹ Целите на притворот треба да бидат јасно дефинирани во законската регулатива и/или прописи (видете го Упатство 3).⁴⁰ Во контекст на притворањето баратели на азил, постојат три цели поради кои притворот може да биде неопходен во индивидуален случај, а кои се главно во согласност со меѓународното право, односно **јавниот ред, јавното здравје и националната безбедност.**

4.1.1 Заштита на јавниот ред

Спречување на избегнувањето на законот и/или на сличните случаи на несоработка

22. Онаму каде постојат цврсти основи за верување дека одреден барател на азил најверојатно го избегнува законот или инаку одбива да соработува со властите, притворот може да биде неопходен во индивидуалниот случај.⁴¹ Факторите за балансирање во целосна проценка на неопходноста од таков притвор може да се состои, на пример, од минато на соработка или несоработка, минато покорување или непокорување кон условите на ослободување или ослободување со кауција, семејни или заеднички врски или други помошни мрежи во земјата на азил, подготвеноста или одбивањето на давање информации за основните елементи на нивното барање, или пак дали барањето се смета за очигледно неосновано или злоупотреба на постапката.⁴² Треба да бидат воспоставени соодветни методи за испитување и проценка, за да се осигура дека лицата кои се баратели на азил *bona fide* не се неправедно притворени на овој начин.⁴³

Забрзани постапки за видливо неосновани или јасно навредливи барања

23. Притворот поврзан со забрзаните постапки за очигледно неосновани или случаи во кои недвосмислено се злоупотребува постапката мора да биде уреден со закон, онака како што се бара од начелата на пропорционалност, и мора да ги земе во предвид различните интереси.⁴⁴ Секој притвор кој е во врска со забрзаните постапки треба да се применува единствено за случаите кои се определени како „очигледно неосновани“ или „недвосмислена злоупотреба на постапката“;⁴⁵ а притворените лица се квалификуваат за заштита, како што е наведено во овие Упатства.

Првично легитимирање и/или утврдување на безбедноста

24. Минимални периоди на притвор може да бидат дозволени заради извршување на легитимирање и проверка на безбедноста во случаите кога идентитетот е неопределени и оспорен, или кога постојат укажувања за опасност по безбедноста.⁴⁶ Во исто време, притворот мора да трае само онолку време колку што е потребно да се направат разумни напори за утврдување на идентитетот или за извршување на проверка на безбедноста, а во прецизни временски граници кои се пропишани со закон (видете подолу).
25. Обрнувајќи внимание на тоа дека барателите на азил честопати имаат оправдани причини за илегален влез или нерегуларно движење,⁴⁷ како и патување без лична документација, важно е да се осигура дека одредбите за имиграција не наметнуваат нереални барања во врска со количината и квалитетот на лични документи, со кои би се очекувало од барателот на азил да може разумно да се здобие. Исто така, поради немање лична документација, идентитетот може да се утврди преку други информации. Неможноста да се издаде документација не треба автоматски да се про толкува како неволност да соработува, или како да се спротивставува на проверката на безбедност. Барателите на азил кои пристигнуваат без документација, поради тоа што не се во можност да се здобијат со истата во нивната земја на потекло, не треба да бидат притворени единствено поради таа причина. Наместо тоа, она што треба да се испита е дали барателот на азил има веродостојно објаснување за немањето или уништувањето на документацијата или поседувањето лажна документација, дали тој или таа имал за намера да ги доведе во заблуда властите, или пак дали тој или таа одбива да соработува во процесот на легитимирање.

21. Треба да се одредат прецизни временски граници на притворот за цели-те на легитимирањето, со оглед на тоа дека недостатокот на документација може да доведе до, и е една од главните причини за, неопределен или продолжен притвор.
27. Иако државјанството е вообичаено дел од нечиј идентитет, станува збор за комплицирана проценка, а во случајот на баратели на азил без државјанство, треба да се врши во посебна постапка.⁴⁸

Заради евиденција, во рамки на контекстот на прелиминарното интервју, елементите врз кои се заснова барањето за меѓународна заштита, кои не можат да се прибават доколку не е одреден притвор

28. Се дозволува притворање на барател на азил за ограничен првичен период, поради евиденција, во рамки на контекстот на прелиминарно интервју и разгледување на неговото барање за меѓународна заштита.⁴⁹ Сепак, таквиот притвор може да биде оправдан единствено во случаите кога не било можно да се добијат информации доколку не била изречена мерка притвор. Тој би се состоел од прибирање на суштински факти од барателот на азил за тоа зошто се бара азил, но вообичаено не би се продолжил до одредувањето на оправданоста на барањето. Овој исклучок од општото начело – дека притворањето на барателите на азил е крајна мерка – неможе да се користи за да го оправда притворот за целата постапка за одредување на статусот, или за неограничен временски период.

4.1.2 Заштита на јавното здравје

29. Вршењето здравствен преглед на индивидуални баратели на азил може да претставува легитимна основа во текот на периодот на задржување, доколку е тоа оправдано за индивидуалниот случај, или како алтернатива, како превентивна мерка во случај на посебна заразна болест или епидемија. Во имиграциски контекст, таквите здравствени прегледи можат да се вршат при влез во земјата, или што е можно поскоро по влезот. Секое продолжување на нивното задржување или ограничување на движењето по овој основ може да се изрече единствено доколку тоа може да се оправда поради лекување, препорачано од квалификувано медицинско лице, а во такви околности, само до завршување на лекувањето. Таквиот вид задржување треба да се врши во соодветни капацитети, како што се здравствени-те клиници, болниците, или во специјално наменети медицински центри на аеродромите/границите. Само квалификуваниот медицински персонал, кој е подложен на судски надзор, може да го продолжи задржувањето поради здравствени основи, по здравствениот преглед.

4.1.3 Заштита на националната безбедност

30. На владите може да им биде потребно да притворот конкретен поединец кој претставува закана за националната безбедност.⁵⁰ Иако определувањето на елементите кои претставуваат закана за националната безбедност се во доменот на Владата, преземените мерки (како што е притворот) треба да ги запазат стандардите во овие Упатства, а особено тоа дека притворот е неопходен, пропорционален на заканата, недискриминаторен и подлежи на судски надзор.⁵¹

4.1.4 Цели кои не го оправдуваат притворот

31. Притворот кој нема легитимна цел, е арбитражен.⁵² Подолу се наведени неколку примери.

Притворот како казна за илегален влез и/или како одвркање од барањето азил

32. Како што е наведено во Упатствата 1 и 2, притворот само поради тоа што лицето бара азил е незаконит според меѓународното право.⁵³ Илегалниот влез или престој на барателите на азил не и дава на државата автоматска моќ да го притвори или инаку да му ја ограничи слободата на движење на лицето. Притворот кој е наметнат за да се одвратат идните баратели на азил, или за да се разубедат оние кои покренале барања да се откажат од истите, е во спротивност со меѓународните прописи. Покрај тоа, притворот не се дозволува како казнена – на пример, прекршочна – мерка или дисциплинска санкција за нерегуларен влез или присуство во земјата.⁵⁴ Освен тоа што подразбира казна според член 31 од Конвенцијата од 1951 година, тој може да прерасне во колективно казнување спротивно на на меѓународното право за човековите права.⁵⁵

Притворање на баратели на азил врз основи на протерување

33. Општо правило е дека е противзаконско да се притвораат баратели на азил во текот на постапката за азил врз **основите за протерување** бидејќи тие не се достапни за отстранување се додека не се донесе конечно решение по нивното барање. Притворот заради протерување може да се одреди само откако барањето за азил е одбиено во последна инстанца.⁵⁶ Сепак, онаму каде постојат основи за верување дека одредениот барател на азил поднел жалба или дал на увид барање за азил единствено за да ја одложи или попречи одлуката за протерување или депортација, што би резултирало со негово или нејзино отстранување, властите може да одредат притвор – онака како ќе се одреди за неопходно и пропорционално во индивидуалниот случај – за да се спречи избегнување на законот, додека барањето е во тек на разгледување.

Упатство 4.2:

Притвор може да се одреди само доколку е определен како неопходен и разумен, во сите околности на легитимната цел

34. Неопходноста, разумноста и пропорционалноста на притворот треба да се оценат во секој случај посебно, на почетокот, и тековно (видете го Упатство 6). Потребата од притворање на едно лице треба да се испитува во смисла на целта на притворот (видете го Упатство 4.1), како и севкупната разумност на тој притвор во сите околности, којашто разу бара испитување на сите посебни потреби или размислувања во индивидуалниот случај (видете го Упатство 9). Општото начело на пропорционалност бара да се направи баланс меѓу важноста на почитувањето на правата на слобода и безбедност на лицето, како и слободата на движење, и на јавните политички цели на ограничување или оспорување на овие права.⁵⁷ Властите не смеат да преземат мерки кои би го надминале она што е многу важно за постигнување на целта кон која се стреми во индивидуалниот случај. Тестовите за неопходност и пропорционалност понатаму бараат проценка на тоа дали постоеле помалку рестриктивни или принудни мерки (односно, алтернативи на притвор), кои би можеле да се применат на конкретен поединец, а кои би биле ефективни во индивидуалниот случај (видете ги Упатството 4.3 и Анекс А).

Упатство 4.3:

Треба да се земат предвид алтернативи на притвор

35. Разгледувањето на **алтернативи на притвор** – од барањата за известување, па се до структурирани програми за надзор врз заедницата и/или за управување на случаи (видете го Анекс А) – е дел од севкупната проценка на неопходноста, разумноста и пропорционалноста на притворот (видете го Упатство 4.2). Таквото разгледување осигурува дека притворањето баратели на азил е крајна, а не првична мерка. Мора да се прикаже дека во смисла на посебните околности на барателите на азил, не постоеле помалку наметливи или принудни мерки на постигнување на истиот исход.⁵⁸ Затоа, треба да се разгледа достапноста, ефективноста и соодветноста на алтернативите на притвор во секој индивидуален случај засебно.⁵⁹
36. Исто како и притворот, алтернативите на притвор треба да се уредени со **закони и прописи**, за да се избегне арбитрарно наметнување ограничување на слободата на движење.⁶⁰ Начелото на правна сигурност повикува на правилно уредување на овие алтернативи (видете го Упатство 3). Правните прописи се стремат кон деталзирање и објаснување на различните достапни алтернативи, критериумите кои ја одредуваат употребата на истите, како и властите кои се одговорни за нивна имплементација и извршување.⁶¹
37. Алтернативите на притвор кои ја ограничуваат слободата на барателите на азил може да имаат влијание врз човековите права и **подлежат на стандардите за човекови права**, вклучувајќи го и периодичниот преглед на индивидуалните случаи од страна на независно тело.⁶² Лицата кои се предмет на алтернативите треба да имаат навремен пристап кон ефективни механизми за жалба, како и правни лекови, онака како е применливо.⁶³ Алтернативите за притвор треба да бидат достапни не само на хартија, туку тие треба да бидат пристапни и во пракса.

38. Имено, алтернативите за притвор не **треба да се користат како алтернативни облици на притвор**; ниту пак алтернативите за притвор не треба да се претворат во алтернативи на ослободување. Освен тоа, тие не треба да станат замена за вообичаен прифат, кој не предвидува ограничување на слободата на движење на барателите на азил.⁶⁴
39. При подготвувањето алтернативи на притвор, важно е земјите да го запазуваат начелото на **минимална интервенција** и да обрнуваат особено внимание на состојбата на конкретните ранливи групи, како што се децата, бремените жени, старите лица, или лицата со попреченост, или кои се соочуваат со траума (видете го Упатство 9).⁶⁵

Слика 2⁶⁶

40. Алтернативите на притвор може да земат **разни облици**, зависно од посебните околности на поединецот, меѓу кои: регистрација и/или поднесување/предавање на документи, ослободување со кауција/залог, услови за известување, ослободување во заедницата и надзор, определено престојувалиште, електронски надзор, или домашен притвор (за појаснување на некои од овие алтернативи, видете го Анекс А). Тие може да содржат повеќе или помалку ограничувања на слободата на движење или слободата, и не се еднакви по ова прашање (видете ја Слика 2). Додека телефонското известување и употребата на современи технологии може да се смета за добра пракса, особено за лицата со потешкотии во движењето,⁶⁷ другите облици на електронски мониторинг – како што се алки на зглобот или глуждот – се сметаат за свирепи, особено поради криминалната стигма која е поврзана со нивната употреба,⁶⁸ и треба да се избегнуваат што е можно повеќе.
41. Најдобрата пракса покажува дека алтернативите се најефективни кога барателите на азил:
- се третирали со достоинство, хуманост и почит во текот на постапката за азил;
 - уште во една од првичните фази, јасно и концизно се запознаени со нивните права и должности поврзани со алтернативата на притвор, како и со последиците од непокорувањето;
 - добиваат пристап до правни совети во текот на постапката за азил;
 - им се испорачува соодветна материјална поддршка, сместување и други услови на прифат, или пак пристап кон средства за осамостојување (каде е опфатено и правото на работа); и
 - можат да ги користат индивидуализираните услуги за решавање случаи во врска со нивното барање за азил (појаснето во Анекс А).⁶⁹
42. **Документацијата** е важен елемент на програмите за алтернативи на притвор, заради осигурување дека барателите на азил (и сите членови на нивните семејства) поседуваат доказ за нивното право да престојуваат во заедницата. Документите исто така служат и како заштита од (повторен) притвор; и може да им овозможат изнајмување на сместувалиште, пристап до вработување, здравствена грижа, образование и/или други услуги, онака како што е применливо.⁷⁰ Дополнителни информации за различните видови алтернативи на притвор, а други комплементарни мерки може да се најдат во Анекс А.

Упатство 5:

Притворот не смее да биде дискриминаторен

40. Меѓународното право забранува притвор или ограничување на движењето на лице врз основа на неговата раса, боја, пол, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, имот, раѓање или врз основа на друг статус, како што е статусот на барател на азил или бегалец.⁷¹ Оваа одредба важи дури и кога постојат отстапки во земјите за вонредна состојба.⁷² Исто така, земјите може да бидат изложени на обвинување за расна дискриминација доколку одредат притвор на лица поради „определена националност“.⁷³ Во најмала мера, лицето има право да го оспорува неговото или нејзиното притворање врз тие основи; а земјата треба да покаже дека постоела објективна и разумна основа за поделба меѓу државјаните или недржавјаните, или меѓу недржавјаните, во оваа смисла.⁷⁴

Упатство 6:

Неопределениот притвор е арбитрарен, а максималната граница на траење на притворот треба да биде пропишана со закон

44. Како што се наведува во Упатство 4.2, тестот на пропорционалност се применува во врска со првичниот редослед на притворот, како и сите продолжувања на истиот. Должината на притворот може да укажува на одлука која инаку е законита, за непропорционален, и како таков, арбитрарен притвор. Неопределениот притвор за имиграциски прашања е арбитрарен, според меѓународното право за човековите права.⁷⁵
45. Барателите на азил не треба да бидат држени во притвор подолго од што е потребно; а во случаите кога образложението не е повеќе валидно, барателот на азил треба веднаш да биде пуштен на слобода (Упатство 4.1).⁷⁶
46. За заштита од арбитражноста, максималниот период на траење на притворот треба да биде уреден со домашното законодавство. Без максималниот период, постои ризик притворот да биде продолжен, а во одредени случаи дури и неопределен, особено кај барателите на азил.⁷⁷ Максималниот период не може биде заобиколен со начрчување на пуштањето на слобода на еден барател на азил, за истиот да биде набрзо повторно притворен врз истите основи.

Упатство 7:

Притворот не смее да биде дискриминаторен

47. Доколку се соочат со веројатноста да бидат притворени, како и во текот на издржување притвор, барателите на азил се квалификувани за следните видови минимум процедурални гаранции:
- (i) при нивно приведување или притворање, да бидат известени за причините за нивно приведување,⁷⁸ и за нивните права во врска со редот, како и за испитните постапки, на јазик и под услови кои ќе бидат разбирливи за нив.⁷⁹
 - (ii) да бидат известени за правото на правен советник. Треба да им се обезбеди бесплатна правна помош, која е достапна и за државјани во слична состојба,⁸⁰ и треба да биде достапна што е можно поскоро по приведувањето или притворањето, за да му се помогне на притворениот да ги осознае своите права. Комуникацијата меѓу правниот советник и барателот на азил мора да се заснова врз начела на доверливост меѓу адвокат-клиент. Адвокатите треба да имаат пристап до нивниот клиент, до евиденцијата која се води за нивниот клиент, и треба да се во можност да се состанат со својот клиент во безбедна, приватна просторија.
 - (iii) неопходно да бидат изведени пред судска или друга независна власт, заради преглед на одлуката за притвор. Овој преглед, во идеален случај, би требало да биде автоматски и да се направи во прв степен во рок од 24-48 часа од првичната одлука за задржување на барателот на азил. Органот за ревизија мора да биде независен од органот на притвор, и да поседува моќ за да наложи ослободување, или да измени некој од условите за ослободување.⁸¹

- (iv) по првичниот преглед на притворот, треба да се прават периодични прегледи на неопходноста за продолжување на притворот пред надлежен суд или независно тело, на кои барателот на азил или неговиот/нејзиниот застапник ќе има право да учествува. Добрата пракса покажува дека по првичната судска потврда на правото на притвор, треба да се прави преглед секои седум дена, додека не измине еден месец, а потоа секој месец, се до постигнување на максималниот период пропишан со закон.
- (v) независно од прегледите во точките (iii) и (iv), лично или преку застапник, правото на оспорување на законитоста на притворот пред суд, мора да се почитува во секое време.⁸² Товарот на докажување за утврдување на законитоста на притворот паѓа врз одговорните власти. Како што е наведено во Упатство 4, властите треба да утврдат дека постои законска основа за конкретниот притвор, дека притворот е оправдан според начелата на неопходност, разумност и пропорционалност, и дека се разгледани други, помалку наметливи мерки за постигнување на истите цели во конкретниот случај.
- (vi) на притвореното лице мора да му се овозможи пристап до постапките за азил, додека притворот не треба да претставува пречка за можностите на барателот на азил да го следи своето барање за азил.⁸³ Пристапот до постапките за азил мора да биде реалистичен и ефективен, како и тоа дека временските рамки за поднесување дополнителни материјали се прилагодени според потребите на лице кое е во притвор, како и тоа дека треба да се овозможи правна и јазична помош.⁸⁴ Исто така, важно е на барателите на азил кои се во притвор да им бидат обезбедени точни правни информации за процесот на азил и за нивните права.
- (vii) да го контактираат и да бидат контактирани од УНХЦР.⁸⁵ Пристапот до други тела, како што е националното тело за бегалци или други агенции, вклучувајќи ги канцелариите на Народниот правобранител, комисиите за човекови права или НВО, треба да биде соодветно овозможен. Треба да им се овозможи правото насамо да комуницираат со овие претставници, како и средствата за воспоставување контакт со истите.
- (viii) мора да се почитуваат општите начела за заштита на податоци во врска со информациите за барателот на азил, вклучително и здравствените прашања.
- (ix) неписменоста треба да се идентификува што е можно поскоро и треба да се воспостави механизам кој им овозможува на неписмените баратели на азил да доставуваат „поднесоци,, како што се барањата да се сретнат со адвокат, лекар, посетител, или да поднесуваат други претставки.⁸⁶

Упатство 8:

Условите на притвор мора да бидат човечни и достоинствени

48. Доколку се притворот, барателите на азил имаат право на следните минимум услови на притвор:
- (i) Притворот може единствено врз законска основа да биде поставен на места кои се официјално признаени како места за притвор. Притворот во полициски ќелии не е соодветен.⁸⁷
 - (ii) Барателите на азил треба да бидат третирани со достоинство и во согласност со меѓународните стандарди.⁸⁸
 - (iii) Притворањето баратели на азил заради имиграција не треба да биде **казниво** по природа.⁸⁹ Треба да се избегнува користење затвори, казнено-поправни и други установи замислени или управувани како затвори и казнено-поправни установи. Доколку барателите на азил се задржани во такви установи, тие треба да се одвојат од општата затворска популација.⁹⁰ Кривичните стандарди (како што се носењето затворска униформа или пранги) се несоодветни.
 - (iv) Имињата на притворените лица и местото на притвор, како и имињата на лицата кои се одговорни за нивниот притвор, треба да се заведени во **регистри** кои се достапни и пристапни за оние кои имаат врска со истите, вклучувајќи ги и роднините и правниот советник. Пристапот до овие информации, сепак треба да биде избалансиран со доверливоста на истите.
 - (v) Во повеќе-половите установи, мажите и жените треба да бидат одвоени, освен ако не доаѓаат од исто семејство. И децата треба да бидат **одвоени** од возрасните, освен ако не се роднини.⁹¹ Онаму каде е можно, треба да се овозможи семејно сместување. Семејното сместување исто така може да спречи некои семејства (особено татковците кои патуваат сами со своите деца) да бидат сместени во самица, во недостаток на друга алтернатива.

- (vi) **Мора да се пружи соодветна здравствена грижа онаму каде е потребно**, вклучувајќи и психолошко советување. Притворените лица кои имаат потреба од лекување, треба да бидат префрлени во соодветни установи или да се лекуваат на лице место, онаму каде постојат такви установи. Лекарски и психички преглед треба да им се понуди на притворените лице што е можно поскоро по нивното пристигнување, и истиот да биде извршен од компетентни медицински професионалци. Додека се во притвор, притворените лица треба да добијат периодично оценување на нивната физичка и психичка добросостојба. Многу притворени лица страдаат од психолошки и физички последици, како резултат на притворањето, па затоа треба да се врши периодично оценување дури и кога тие не пријавиле такви симптоми при пристигнувањето. Кога се пријавени здравствени или ментални проблеми, или пак истите се развиле во притвор, на погодените лица треба да им се обезбеди соодветна грижа и лекување, вклучително и пуштањето на слобода.
- (vii) На барателите на азил кои се во притвор треба да им се овозможи **редовен контакт** (вклучувајќи преку телефон или интернет, онаму каде е тоа можно) и да примаат посети од **роднини, пријатели, како и верски, меѓународни и/или невладини организации**, доколку истите искажат таква желба. Пристапот до и од УНХЦР мора да биде обезбеден. Треба да се овозможат простории за таквиот вид на посети. Таквите посети обично се одвиваат насамо, освен ако не постојат присилни причини кои инаку се релевантни за безбедноста и сигурноста.
- (viii) Треба да се даде можност за одредени **физички вежби** преку дневните рекреативни активности во затворен простор или на отворено; како и пристап до соодветен надворешен простор, со свеж воздух и природно светло. Исто така се потребни активностите кои се прилагодени за жени и деца, а кои ги земаат предвид културните фактори.⁹²
- (ix) Треба да се запази правото на **практикување на верски обреди**.
- (x) **Основните неопходности** како што се кревети, климатски-прилагодени постелнини, туш кабини, основен тоалетен прибор и чиста облека, треба да им бидат обезбедени на барателите на азил во притвор. Тие треба да го уживаат правото да носат сопствена облека и да уживаат приватност во туш кабините и тоалетите, соодветно со одржувањето безбедност во установата.

- (xi) Треба да се обезбеди **храна со нутритивна вредност** прилагодена според возраста, здравствената состојба и културната/религиозната припадност. Треба да се овозможи посебна исхрана за бремените жени и жените доилки.⁹³ Просториите во кои се подготвува и конзумира храната треба да ги запазуваат основните правила на санитација и чистота.
- (xii) Барателите на азил треба да имаат пристап до **материјали за читање и навремени информации** онаму каде е можно (на пример, преку весници, интернет и телевизија).
- (xiii) Барателите на азил треба да имаат пристап до **образование и/или стручна обука, онаму каде е сразмерно на должината на нивниот престој**. Децата, независно од нивниот статус или должина на престој, имаат право на пристап до најмалку основно образование.⁹⁴ Се претпочита децата да следат настава вон местото на престој, во рамките на локалните училишта.
- (xiv) Треба да се избегнува зачестен трансфер на барателите на азил од една притворна установа во друга, во најмала мера поради тоа што тоа може да го попречи нивниот пристап и контакт со законските застапници.
- (xv) Треба да биде воспоставен недискриминаторен **механизам за претставки** (или жалбени постапки),⁹⁵ каде претставките може да бидат поднесени или директно или доверливо до органот за притвор, како и до независен или надзорен орган. Постапките за поднесување претставки, вклучувајќи ги и жалбените постапки, треба да им бидат презентирани и ставени на располагање на притворените лица на различни јазици.
- (xvi) Сите вработени кои работат со притворени лица треба да добијат **соодветна обука**, меѓу другото, во врска со азил, сексуално и родово-базирано насилство,⁹⁶ идентификација на симптомите на траума и/или стрес, и стандардите за бегалци и човекови права кои се однесуваат на притворот. Односот вработен-притворен треба да ги исполнува меѓународните стандарди,⁹⁷ и треба да се потпишат и почитуваат кодексите на однесување.

- (xvii) По однос на приватните изведувачи, обврзувањето на истите со статутарна должност да водат сметка за добросостојбата на притворените лица се покажало како добра пракса. Сепак, јасно е дека одговорните национални власти не можат да договараат соработка која е надвор од нивните должности според меѓународното бегалско право или меѓународното право за човековите права и ја сносат одговорни по однос на меѓународното право. Следствено на тоа, земјите треба да се осигураат дека можат ефективно да вршат надзор врз активностите на приватните изведувачи, меѓу другото, и преку обезбедување на адекватни механизми за мониторинг и отчетност, каде е опфатено раскинување на договори или други работни уредувања, доколку должноста за грижа не е исполнета.⁹⁸
- (xviii) Децата родени во притвор треба да бидат регистрирани непосредно по раѓањето, што е во согласност со меѓународните стандарди, и да им се издадат изводи од матичната книга на родените.⁹⁹

Упатство 9:

Посебните околности и потреби на одредени баратели на азил мора да бидат земено предвид

Упатство 9.1:

Жртви на траума или измачување

49. Поради искуството на барање азил и честите трауматски настани кои ги натерале на бегство, кај барателите на азил може да се манифестира психолошка заболеност, траума, депресија, анксиозност, агресија и други физички, психолошки и емоционални последици. Таквите фактори треба да бидат измерени при оценувањето на неопходноста од притвор (видете го Упатство 4). Жртвите на тортура и друго сериозно физичко, психолошко или сексуално насилство исто така имаат потреба од посебно внимание и истите главно не треба да бидат притворени.
50. Притворот може и е докажано дека ги влошува, па дури и ги предизвикува болестите и симптомите споменати погоре.¹⁰⁰ Ова може да биде случај дури и доколку лицата не покажат симптоми во времето на притворување.¹⁰¹ Поради сериозните последици од притворот, се бараат почетни или периодични оценувања на физичката и менталната состојба на притворените лица, кои ќе се вршат од квалификувани медицински лица. Треба да им се пружи соодветен третман на таквите лица, додека лекарските извештаи треба да бидат презентирани при периодичните прегледи на притворот на истите.

Упатство 9.2:

Деца

51. Општите начела за притворот наведени во овие Упатства се применуваат *a fortiori* за децата,¹⁰² кои во принцип, не треба да се притвораат воопшто. Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето (КПД) налага посебни меѓународни правни обврски кои се однесуваат на децата и пропишуваат повеќе начела во однос на заштитата на децата:
- **Најдобрите интереси на детето** се примарен елемент во сите постапувања кои ги погодуваат децата, вклучувајќи ги децата баратели на азил и бегалци (член 3 во врска со член 22, КПД).
 - Не смее да постои **дискриминација** по однос на расата, бојата, полот, јазикот, религијата, политичкото или друго убедување, националното, етничкото или социјалното потекло, имотот, попреченоста, раѓањето или друг статус, врз основа на статусот, активностите, искажаните мислења или убедувања на родителите на детето, законските старатели или членовите на потесното семејство (член 2, КПД).
 - Секое дете има **основно право на живот, опстанок и развој** до највисокиот можен степен (член 6, КПД).
 - На децата треба да им се гарантира **правото слободно да ги искаже своите видувања**, а на неговите видувања треба да им се даде „должна тежина“ во согласност со возраста на детето и нивото на зрелост (член 12, КПД).¹⁰³
 - Децата имаат право на **семејно единство** (меѓу другите, членови 5, 8 и 16, КПД) и право да не бидат разделени од нивните родители без нивна волја (член 9, КПД). Член 20(1) од КПД наведува дека детето кое е привремено лишено од неговото семејно опкружување, или во чиј сопствен најдобар интерес не може да се дозволи да остане во тоа опкружување, му се дава право на **посебна заштита и помош**, обезбедено од државата.

- Член 20(2) и (3) од КПД налага дека земјите потписнички, во согласност со нивните домашни закони, обезбедуваат **алтернативна грижа за таквото дете**. Таквата грижа треба да содржи, меѓу другото, згрижувачко сместување, и доколку е потребно, сместување во установи специјализирани за грижа за деца. Кога се разгледуваат опциите, треба да се обрне должно внимание на пожелноста за продолжување на воспитанието на детето, како и на неговото етничко, верско, културно и јазично потекло.
- Членот 22 од КПД им налага на земјите потписнички да преземат соодветни мерки за да се осигураат дека децата кои бараат бегалски статус или кои се признаени бегалци, независно од тоа дали се со придружба или не, ќе добијат **соодветна заштита и помош**.
- Членот 37 од КПД им налага на земјите потписнички да осигураат дека **притворањето на деца ќе се употреби само како крајна мерка и за најкраток соодветен период**.
- Онаму каде разделувањето на детето или децата од нивните родители е неизбежно во контекст на притворот, двата родитела и детето имаат право на суштински информации од државата за местото на престој на другиот, освен ако таквите информации би биле штетни за детето (член 9(4), КПД).

52. Севкупната етика на грижа – и неприсилување – треба да управува со интеракцијата со децата баратели на азил, вклучувајќи ги и децата во семејства, каде најдобрите интереси на детето ќе бидат примарна работа. Крајната ранливост на детето има предност во однос на статусот „илегален странец“.¹⁰⁴ Државите треба „да употребуваат, во рамки на одделните системи на заштита на децата, соодветни постапки за определување на најдобрите интереси на детето, кои овозможуваат соодветно учество на детето без дискриминација, каде на гледиштата на детето му се дава должна тежина во согласност со неговата возраст и зрелост, каде се вклучени носители на одлуки со релевантна експертиза, и каде постои балансирање на сите релевантни фактори за оценување на најдобрата опција“.¹⁰⁵
53. Сите соодветни уредувања за алтернативна грижа треба да се земат предвид во случај **детето да е придружувано од своите родители**, особено поради добро документираните штетни ефекти на притворот врз добросостојбата на децата, како и врз нивниот физички и ментален развој.

Притворот на децата со нивните родители или примарни старатели треба да го балансира, меѓу другото, правото на семеен и приватен живот на семејството како целина, прилагоденоста на објектот за притвор на деца,¹⁰⁶ и најдобрите интереси на детето.

54. Општо правило е **непридружуваните деца или разделените деца** да не се притвораат. Притворот не може да се оправда единствено врз основа на фактот дека детето е непридружувано или разделено, или врз основа на неговиот мигрантски статус, или статус на престој.¹⁰⁷ Каде е можно, тие треба да бидат пуштени на згрижување кај членови на семејството кои веќе имаат престојувалиште во земјата на азил. Каде не е можно, уредувања за алтернативна грижа, како што е згрижувачко сместување или престојни домови треба да бидат овозможени од надлежните органи за грижа за деца, со што ќе се обезбеди соодветен надзор над децата. Престојните домови или згрижувањето треба да му овозможат на детето правилен развој (физички и ментален), додека се расправаат долгорочни решенија.¹⁰⁸ Примарна цел мора да бидат најдобрите интереси на детето.
55. Обезбедувањето точна проценка на возраста на децата баратели на азил е особен предизвик во многу околности, кој бара употреба на соодветни методи за проценка кои ги почитуваат стандардите за човекови права.¹⁰⁹ Несоодветната проценка на возраста може да доведе до арбитраен притвор на децата.¹¹⁰ Исто така, ова може да доведе до домување на возрасни со деца. Треба да се стави на располагање сместување прилагодено според возраста и родот.
56. Децата кои се притворени ги уживаат истите **минимум процедурални гаранции** како и возрасните, но истите треба да бидат прилагодени според нивните посебни потреби (погледнете го Упатство 9). Треба да се назначи независен и квалификуван **старател, како и правен советник** за непридружуваните или разделените деца.¹¹¹ Во текот на притворот, децата имаат **право на образование**, кое треба оптимално да се одвива надвор од притворните простории, за да се олесни продолжението на нивното образование по пуштањето на слобода. Треба да им се овозможи **рекреација и игра, исто така и со други деца**, што е неопходно за менталниот развој на детето, а тоа ќе го намали стресот и траумата (видете го и Упатство 8).
57. Сите напори, меѓу кои и приоритизацијата на постапката за азил, треба да се направат на начин со што ќе се овозможи непосредно ослободување на децата од притвор, како и нивно сместување во други облици на соодветно сместувалиште.¹¹²

Упатство 9.3:

Жени

58. Општо правило е дека бремените жени и мајките доилки, кои имаат посебни потреби не треба да се притвораат.¹¹³ Алтернативните аранжмани треба да ги земат предвид посебните потреби на жените, вклучително и гаранциите за заштита од сексуално и родово-базирано насилство и експлоатација.¹¹⁴ Треба да се разгледаат и алтернативи за притвор, особено кога не постојат соодветни простори и за жени и/или семејства.
59. Кога притворот е неизбежен за жени баратели на азил, просториите и материјалите треба да ги исполнуваат посебните хигиенски потреби на жените.¹¹⁵ Употребата на жени чувари и стражари треба да се унапреди.¹¹⁶ Целитот персонал ангажиран за работа со затворенички треба да добие обука во врска со родово-базираните потреби на жените како и човековите права на жените.¹¹⁷
60. На жените баратели на азил во притвор, кои пријавуваат злоставување мора да им се обезбеди непосредна заштита, поддршка и советување, а нивните барања мора да бидат истражени од страна на надлежни и независни власти, притоа целосно почитувајќи го начелото на доверливост, вклучително и во случаите кога жените се притворени заедно со нивните сопрузи/партнери/други роднини. Мерките за заштита треба да го земат предвид особено ризикот од одмазда.¹¹⁸
61. Жените баратели на азил во притвор, кои биле изложени на сексуално злоставување, треба да добијат соодветен лекарски совет и советување, вклучително и кога бременоста настапува како последица, и треба да им се обезбеди нужна физичка и ментална здравствена заштита, поддршка, како и правна помош.¹¹⁹

Упатство 9.4:

Жртви или потенцијални жртви на трговија

62. Спречувањето на трговија или ре-трговија не може да се користи како пашална основа за притвор, освен ако не може да се оправда во индивидуалниот случај (видете го Упатство 4.1). Алтернативи за притвор, меѓу кои и безбедни куќи и други сместувалишта за грижа се понекогаш неопходни за таквите жртви или потенцијални жртви, притоа земјаќи ги особено во предвид децата.¹²⁰

Упатство 9.5:

Баратели на азил со попреченост

63. Барателите на азил со попреченост мора да ги уживаат правата содржани во овие Упатства без дискриминација. Со ова може да се побара од земјите да направат „разумни сместувалишта,“ или измени во политиката и праксите на одредување притвор за да ги исполнат посебните барања и потреби.¹²¹ Потребна е брза и систематска идентификација и регистрација на таквите лица, за да се избегне арбитраен притвор;¹²² а сите алтернативни решенија може да има потреба да бидат прилагодени според нивните посебни потреби, како што е телефонско известување за лицата со физичка попреченост. Како Општо правило, барателите на азил со долгорочна физичка, психичка, интелектуална и сетилна попреченост¹²³ не смеат да бидат притворени. Покрај тоа, имиграционите постапки треба да бидат пристапни за лицата со попреченост, вклучувајќи ги и случаите кога ова е потребно заради олеснување на остварувањето на нивните права за слобода на движење.¹²⁴

Упатство 9.6:

Повозрасни баратели на азил

64. Повозрасните баратели на азил може да имаат потреба од посебна нега и помош, со оглед на нивната возраст, ранливост, намалена мобилност, психолошко или физичко здравје, и други услови. Без таков вид заштита и помош, нивниот притвор може да премине во противзаконски. Алтернативните мерки треба да се осврнат на нивните посебни околности, вклучувајќи го и физичката и психичката добросостојба.¹²⁵

Упатство 9.7:

Баратели на азил лезбејки, геј, бисексуалци, трансексуалци или интерсексуалци

65. Мерките кои треба да се преземат треба да осигураат дека со секое сместување во притвор на баратели на азил лезбејки, геј, бисексуалци, трансексуалци или интерсексуалци се избегнува нивното изложување на опасност од насилство, малтретирање или физичко, психичко или сексуално злоставување; дека истите имаат пристап до соодветна здравствена нега и советување, кога е тоа применливо; и дека персоналот во притворот и сите други службеници во јавниот и приватниот сектор кои се ангажирани во притворната установа се обучени и квалификувани, во смисла на меѓународните стандарди и начела за човекови права за еднаквост и недискриминација, вклучително и во однос на сексуалната ориентација или родовиот идентитет.¹²⁶ Кога нивната безбедност не може да се гарантира во притворот, треба да се разгледа мерката пуштање од слобода или упатување на алтернативи на притвор. По тој основ, самицата не е соодветен начин за уредување или обезбедување заштита на таквите лица.

Упатство 10:

Притворот треба да биде достапен за независен мониторинг и увид

66. За да се осигура дека системите за имиграциски притвор ги запазува меѓународните правни начела, важно е имиграциските центри за притвор да бидат отворени за испитување и мониторинг од страна на независни национални и меѓународни институции и тела.¹²⁷ Со ова треба да се опфатат редовни посети за притворените лица, почитување на начелата на доверливост и приватност, или ненајавени инспекциски посети. Во согласност со обврските од спогодбата, и релевантните меѓународни стандарди за заштита, треба да му се овозможи пристап на УНХЦР¹²⁸ и на други релевантни меѓународни и регионални тела, со мандат кој се однесува на притвор или човечен третман.¹²⁹ Треба да се овозможи и пристап на чинителите од граѓанското општество и НВО со цел мониторирање, онака како е соодветно. Независното и транспарентно оценување и мониторинг се исто така важни аспекти на било која алтернативна програма.¹³⁰
67. Што се однесува до мониторирањето на условите во притворот и третманот на притворените жени, секое тело за мониторирање треба да вклучи претставници жени.¹³¹

Анекс А

Алтернативи на притвор

Постои низа алтернативи на притвор, кои се наведени подолу. Некои се користат комбинирани, и како што се наведува во главниот текст, некои наметнуваат ограничувања на слободата или слободата на движење кои се поголеми од другите. Оваа листа е неисцрпна.

- (i) **Поднесување или предавање на документација:** Од барателите на азил може да се побара да поднесат лични и/или патни исправи (како што се пасошите). Во такви случаи, на лицата треба да им се издаде замена за документација која го овластува нивниот престој на територијата и/или ги ослободува во заедницата.¹³²
- (ii) **Услови за известување:** Периодичното известување кај имиграциските или други органи (на пример, полицијата) може да претставува услов кој ќе им се наложи на одредени баратели на азил во текот на постапката за одредување на статусот. Таквото известување може да биде периодично, или закажано за сослушувањата во постапката за азил и/или при други официјални состаноци. Известувањето може да се прави и пред одредена НВО или приватен изведувач во рамки на надзорот врз заедницата (видете ја точка vii).

Сепак, премногу мачните услови за известување може да доведат до несоработување, и може да ги тераат лицата кои се подготвени да ги почитуваат условите, да престанат да ги почитуваат. На пример, известувањето кое бара од поединецот и/или неговото семејство да патува на далечни дестинации и/или на негов трошок, може да предизвика несоработка поради неможноста да ги исполни условите, и може да претставува дискриминација врз основа на економската положба.¹³³

Честината на обврски за известување би се намалила со текот на времето – автоматски или на барање – на начин со што би се осигурало дека било кои услови кои се поставуваат и понатаму би ги исполнувале проверките на неопходност, разумност и пропорционалност. Секое зголемување на условите за известување или други дополнителни ограничувања би требало да бидат пропорционални со планираната цел, и да се базираат врз целта и индивидуалното оценување на зголемениот ризик од избегнување на законот, на пример.

(iii) **Насочен престој:** Барателите на азил може да бидат пуштени на слобода под услов да престојуваат на одредена адреса или во конкретен административен регион, додека се определи нивниот статус. Од барателите на азил исто така може да се побара да добијат претходно одобрување дали би сакале да се отселат од назначениот административен регион; или да ги известат властите доколку ја променат адресата во рамки на истиот административен регион. Треба да се направат напори за подобрување на престојувалиштето, со што ќе се олесни семејното соединување или близината на роднините,¹³⁴ и/или други мрежи за поддршка. Условите на престојувалиштето исто така може да вклучат престој во назначен објект за прифаќање или азил, во согласност со правилата на тие центри (видете ја точка iv).

(iv) **Престој во отворени или полуотворени центри за прифаќање или азил:**

Пуштањето на слобода во отворени или полуотворени центри за прифаќање или азил, под услов тие да живеат на таа адреса е друг облик на насочен престој (видете ја точка iii погоре). Полуотворените центри може да наметнат извесни правила и прописи за добро управување со центарот, како што е полициски час и/или пријавување/одјавување во/од центарот. Општата слобода на движење во рамки и надвор од центар, сепак, би требало да се запази, за да не премине во облик на притвор.

(v) **Доделување на гарант/осигурувач:** Друга алтернативна мерка е барателите на азил да побараат гарант/осигурувач, кој ќе биде одговорен за нивното присуство на официјалните состаноци и сослушувања, или кој ќе известува како што е наведено во било кој услов за пуштање на слобода. Непојавувањето може да доведе до казна – најверојатно со одземање на одредена сума на пари – која ќе му се изрече на гарантот/осигурувачот. Гарантот, на пример, може да биде член на семејството, НВО или група во заедницата.

- (vi) **Ослободување со кауција/залог:** Оваа алтернатива им овозможува на барателите на азил кои веќе се во притвор да побараат ослободување со кауција. Може да се наметнат било кои од условите набројани погоре (ii)-(v). За вистински да биде достапна кауцијата за ослободување на барателите на азил, сослушувањата за ослободување со кауција се претпочита да бидат автоматски. Како алтернатива, барателите на азил мора да бидат известени за нивната достапност и тоа треба да биде пристапно и ефективно. Пристапот до правно советување е важна компонента во пристапноста на ослободувањето со кауција. Износот на залогот мора да биде разумен, со оглед на конкретната состојба на барателите на азил, и не треба да биде толку висока, со што системите на кауција би се сметале единствено за теоретски.

Системите за кауција/залог и гарант/осигурувач се стремат кон дискриминација на лицата со ограничени средства, или оние кои немаат претходни врски во заедницата. Како последица на тоа, онаму каде постојат системи за кауција/залог и гарант/осигурувач, владите се охрабруваат да истражуваат можности кои не бараат од барателите на азил да плаќаат средства. На пример, кауцијата може да биде платена од НВО – или кога НВО претставува гарант (видете ја точка v погоре) – или во договор со Владата.¹³⁵ Гаранциите против злоупотреба и/или експлоатација, како што е инспекција и надзор, исто така треба да бидат воспоставени во рамки на овие системи, каде ќе се вклучат НВОи и други чинители. Во сите случаи, она што треба да се оцени е дали вложувањето на залог или назначувањето гарант/осигурувач е неопходно за да се осигура сообразност во индивидуалниот случај. Систематското барање од барателите на азил да вложуваат залог и/или да назначуваат гарант/осигурувач, каде доколку не успеат да постапат така, би резултирало со притвор (или негово продолжување), би довело до сугестија дека системот е арбитрарен и неприлагоден според индивидуалните околности.

- (vii) **Надзор во заедницата:** Надзорот врз заедницата се однесува на широк дијапазон на практики во кои поединците и семејствата се ослободени во рамки на заедницата, со извесен степен на поддршка и упатување (односно, „надзор“). Мерките на поддршка можат да вклучуваат поддршка во наоѓањето локално сместување, училишта, или работа; или, во други случаи, директна достава на стоки, исплата на социјално осигурување, или други услуги. Аспектот на „надзор“ може да се воспостави во рамки на отворени или полуотворени

установи за прифат или за азил, или пак во канцелариите на релевантните доставувачи на услуги, додека поединецот живее во рамки на заедницата. Надзорот може да претставува услов за пуштањето на слобода на барателот на азил и како таков, може да воспостави директно известување на доставувачот на услуги, или како алтернатива, на органите за имиграција, или на други релевантни органи одделно (видете ја точка ii).

Надзорот може да биде опционален, така што лицата ќе бидат информирани за услугите кои им се достапни, без обврска да учествуваат во истите. Надзорот врз заедницата може да опфати и управување со случаи (погледнете го следниот дел).

Комплементарни мерки и други прашања

Управување со случаи

Управувањето со случаи беше идентификувано како важна компонента во неколку успешни алтернативи за политиките и програмите за одредување притвор, како и аспект на добри системи за азил. Управувањето со случаи е стратегија за поддршка на лицата и нивните барања за азил додека нивниот статус е во фаза на решавање, со фокус на информирано донесување одлуки, навремено и фер решавање и подобри механизми и добросостојба за лицата.¹³⁶ Таквите политики довеле до конструктивно вклучување во процесот на азил, и подобрувања во стапките на сообразност/соработка.

Управувањето со случаи е дел од интеграцискиот процес, почнувајќи во рана фаза на постапката за азил и продолжувајќи се до доделување на статусот на бегалец или друг законски престој, или се додека не се изврши депортација. Концептот е таков што секој барател на азил е назначен како „управувач на случајот“ кој е одговорен за целиот свој случај, вклучително и давањето јасни и доследни информации и совети во врска со постапката за азил (како и во другите постапки за миграција и/или враќање, онака како е соодветно), како и за било кои услови за негово пуштање на слобода и последиците од несоработката. Ова е самостоен процес, но се идентификува како елемент на успешна алтернатива на програмите за одредување притвор.

Транспарентноста, активната поделба на информации и добрата соработка меѓу сите вклучени чинители, исто така покажале дека ја зголемуваат

довербата кај односите поединци и дека ги зголемуваат стапките на сообразност.¹³⁷

Збир на вештини и карактери на персоналот

Збирот на вештини и карактери на персоналот може да придонесе за успех или неуспех на алтернативите. Регрутацијата и обуката на персоналот мора да се менаџира добро, каде ќе се опфатат прилагодени обуки, курсеви и/или сертификација.¹³⁸ Кодексот на однесување или други прописи во поглед на однесувањето на персоналот може да бидат важни аспекти на мерките притвор или алтернативите на притвор.

Алтернативи кои се водат од НВОи и приватни изведувачи

Кога алтернативите се водат од невладини или приватни организации, треба да се воведат обврзувачки договор со релевантното владино тело, и да биде предмет на редовен мониторинг на сообразноста од страна на Владата, од независни национални инспекторати и/или меѓународни организации или тела (како што е УНХЦР). Договорот ги распоредува улогите и одговорностите на секое тело, како и поставува механизам за жалби и инспекција, и предвидува раскинување на договорот доколку не се исполнат условите. Важно е договорите да не предвидуваат стимулации за користење на порестриктивни мерки од оние кои се исклучиво неопходни. И покрај улогата на невладините или приватните организации во управувањето и/или спроведувањето на алтернативи, и додека добрата пракса може да наметне статутарна обврска врз таквите субјекти за грижа околу добросостојбата на притворените лица, државата и понатаму е одговорна, според меѓународното право, да се погрижи дека се исполнети стандардите за човекови права и стандардите на правата на бегалците. Важно е да се има на ум дека одлуката за наметнување ограничувања на слободата, или слободата на движење во ниту еден момент не може да се донесе од недржавно тело.¹³⁹

Улогата на невладините или приватните организации во процесот на **извршување на наредбите за непочитување** (како што е пријавувањето на отсуство или избегнување на законот кај надлежните органи, заради нивно проследување), варира. Сепак, не е неопходно овие организации да учествуваат во процесот на извршување.

ФУСНОТИ

- ¹ Комитет на Обединетите нации за човекови права (ХРЦ), Генерален коментар на МДГПП бр. 15: *Положбата на странците согласно Договорот*, 11 април 1986 г., став 5, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/45139acfc.html>.
Видете го и случајот *Moustaquim* против Белгија, (1991 г.), Совет на Европа: Европски суд за човекови права (ЕСЧП), Апл. бр. 26/1989/186/246, став 43, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7018.html>
и *Vilvarajah* и другите против Обединетото Кралство, (1991 г.), ЕСЧП, Апл. Бр. 45/1990/236/302-306, став 103, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7008.html>.
- ² Видете го посебно: Висок комесаријат за бегалци при Обединетите нации (УНХЦР), Извршен комитет на Програмата на Високиот комесаријат за бегалци при ОН (ЕхСом), *Заклучок за прифаќањето баратели на азил во контекст на индивидуалните системи за азил*, бр. 93 (LIII) – 2002 г., достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.html>.
Сите заклучоци на ЕхСом се достапни според предметот во УНХЦР, *Тематска компилација на заклучоците на Извршниот комитет*, 6-то издание, јуни 2011 г.,
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.html>.
- ³ УНХЦР, *Заштита на бегалците и мешовити миграции: Планот од 10 точки во акција*, февруари 2011 г., достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d9430ea2.html>.
- ⁴ А. Едвардс, *Враќање кон основите: Правото на слобода и безбедност на лицето и „Алтернативи на притвор„ за бегалци, баратели на азил, лица без државјанство и други мигранти*, УНХЦР, Серија истражувања на правните политики и политиките за заштита, ППЛА/2011/01.Рев.1, април 2011 г., страна 1 („Не постои емпирички доказ дека изгледите да се заврши во притвор ја одвраќаат појавата на нерегуларна миграција, или ги обесхрабруваат лицата од барање азил.“) (Едвардс, *Враќање кон основите: правото на слобода и безбедност на лицето и „Алтернативи на притвор„*), достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dc935fd2.html>; како што е преформулирано во Извештајот на Специјалниот известувач на ОН за човековите права на мигрантите, Fran ois Cr reau, A/HRC/20/24, 2 април 2012 г., став 8, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0bb62.html>

- ⁵ Потребно е да се направи јасно разграничување меѓу лица без државјанство кои бараат азил во други земји и лица без државјанство кои живеат во нивната „сопствена, земја, во смисла на член 12(4) од *Меѓународниот договор за граѓански и политички права*, 1966 г. (МДГПП). Со овој договор се опфатени лицата кои се долготрајни вообичаени жители на една земја, која е честопати нивна земја на потекло. Со оглед на тоа што престојуваат во нивната „сопствена земја,, тие имаат право да влезат и останат во неа со значителни импликации врз нивниот статус според домашното законодавство. Правилата кои ги водат прифатливите основи за притвор варираат меѓу овие две групи (Упатство 4.1). Во врска со горенаведеното, важат основите наведени во овие Упатства; но сепак, таквите образложенија за притворање лица без државјанство кои престојуваат во нивната „сопствена земја,, во многу случаи ќе доведат до арбитрарен и противзаконски (вклучувајќи го и неопределениот) притвор. За повеќе информации околу притворот и лицата без државјанство, видете: УНХЦР, *Упатства за бездржавјанството бр. 2: Постапки за определување дали едно лице е лице без државјанство*, 5 април 2012 г., HCR/GS/12/02, ставови 59-62, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html>.
- ⁶ Поимот „лица без државјанство за кои е утврдено дека немаат потреба од меѓународна заштита подразбира дека лицата кои побарале меѓународна заштита и за кои, поради разгледување на нивните барања во фер постапки, е утврдено дека ниту еден не се квалификува за статус на бегалец врз основа на критериумите предвидени со Конвенцијата од 1951 година, ниту дека имаат потреба од меѓународна заштита согласно другите меѓународни обврски на домашното законодавство,, видете УНХЦР, *ЕкСом, Заклучок за враќањето на лицата за кои е утврдено дека немаат потреба од меѓународна заштита*, бр. 96 (LIV) – 2003, Преамбула, став 6, достапен на: <http://www.unhcr.org/3f93b1ca4.html>.
- ⁷ Видете подолу, фуснота 22.
- ⁸ *Guzzardi* против *Италија*, (1980 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 7367/76, став 93, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d42952.html>
- ⁹ *Amuur* против *Франција*, (1996 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 19776/92, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b76710.html>.
- ¹⁰ Видете, на пример: *Guzzardi* против *Италија*, фуснота 8 погоре.
- ¹¹ Видете, на пример: *Medvedyev* против *Франција*, (2010 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 3394/03, достапен на available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d45dc2.html> и *J.N.A.* против *Шпанија*, Комитет на ОН против тортура (ЦАТ), CAT/C/41/D/323/2007, 21 ноември 2008 г., достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a939d542.html>.

- ¹² „Екстериторијалниот“, притвор се однесува, меѓу другото, на трансферот и притворањето на баратели на азил на територијата на друга земја, вклучително и кога постои договор со таа земја. Одговорноста на земјата на испраќање за стандардите за човекови права во конкретното место на притвор зависи од низа фактори, видете, на пример: УНХЦР, *Советодавно мислење за екстериторијалната примена на обврските за невраќање (Non-Refoulement) согласно Конвенцијата од 1951 година за статусот на бегалците и Протоколот од 1967 година кон неа*, 26 јануари 2007 г., достапно на: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/45f17a1a4.pdf>.
- ¹³ Едвардс, *Враќање кон основните: Правото на слобода и безбедност на лицето и „Алтернативите за притвор“*, фуснота 4 погоре, Слика 1.
- ¹⁴ Член 1(A)(2), *Конвенција за статусот на бегалците*, 1951 година (Конвенцијата од 1951 година) изменета со *Протоколот за статусот на бегалците*, 1967 година.
- ¹⁵ Видете, особено, член 1(2), *Конвенција со која се уредуваат посебните аспекти на проблемите на бегалците во Африка*, 1969 година (Конвенција ОАУ); Заклучок бр. 3, *Картагенска декларација за бегалците, Колоквиум за меѓународна заштита на бегалците во Централна Америка, Мексико и Панама*, 1984 година (Картагенска декларација од 1984 година).
- ¹⁶ Видете особено: Европска унија, *Директива на Советот 2011/95/EU од 13 декември 2011 година за стандардите за квалификација на државјани на трети земји или лица без државјанство како корисници на меѓународна заштита, за еднообразен статус на бегалци или како лица квалификувани за супсидијарна заштита, и за содржината на доделената заштита (преработена верзија)*, 20 декември 2011 година, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f197df02.html>;
Европска унија, *Директива на Советот 2001/55/EC од 20 јули 2001 година за минимум стандардите за доделување привремена заштита во случај на масивен прилив на раселени лица и за мерките за унапредување на балансот на напори меѓу земјите членки во приемот на такви лица и носење на последиците како резултат на тоа*, 7 август 2001 година, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcee2e4.html>.
- ¹⁷ Член 1 од *Конвенцијата за статусот на лицата без државјанство*, 1954 година (Конвенција за лицата без државјанство од 1954 година). Видете дополнително и: УНХЦР, *Упатства за бездржавјанство, бр. 1: Дефинирање на „лице без државјанство“*, во член 1(1) од *Конвенцијата од 1954 година за статусот на лицата без државјанство*, 20 февруари 2012 година, HCR/GS/12/01, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f4371b82.html>.
- ¹⁸ Член 1(A)(2), втор став, *Конвенцијата од 1951 година*.

- ¹⁹ Член 14, *Универзална декларација за човекови права*, 1948 година (УДЧП); член 22 (7) АЦХР; член 12(3), АЦХПР; член 27, *Американска декларација за правата и обврските на мажот*, 1948 година (АДРДМ); член 18, *Повелба за основните човекови права на Европската унија*, 2000 г., (ЦФРЕУ).
- ²⁰ Член 31, Конвенцијата од 1951 година.
- ²¹ Видете, на пример, членови 3 и 9, УДЧП; член 9, МДГПП; членови 1 и 25, АДРДМ; член 6, АЦХПР; член 7 АЦХР; член 5, ЕСЧП; член 6, ЦФРЕУ.
- ²² Видете, на пример, член 12, МДГПП, го содржи правото на слобода на движење и избор на место на престој за лицата кои законски престојуваат на територијата, како и правото да ја напуштат било која земја, вклучувајќи ја и својата сопствена земја. Видете го и член 12, *Африканска Повелба за човековите права и луѓето*, 1981 година (АЦХПР); член 22, *Американска конвенција за човекови права*, 1969 година (АЦХР); член 2, *Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи (изменета)*, 1950 година (ЕКЧП); член 2, Протокол бр. No. 4 кон ЕКЧП, *Обезбедување на одредени права и слободи поинакви од оние кои се веќе содржани во Конвенцијата и Првиот Протокол кон неа*, 1963 година; член 45, ЦФРЕУ.
- ²³ Видете: ЕхСом на УНХЦР, *Заклучок за притворањето бегалци и баратели на азил*, бр. 44 (XXXVII) – 1986 година, став (б), достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c43c0.html>. Погледнете го особено, ЕхСом на УНХЦР, бр. 55 (XL) – 1989, став (г); 85 (XLIX) – 1998 година, ставови (цц), (дд) и (ее); и 89 (LI) – 2000 година, трет став, сите достапни на: <http://www.unhcr.org/3d4ab3ff2.html>.
- ²⁴ Комитет на ОН за човекови права (ХРЦ), Генерален коментар бр. 18: *Недискриминација*, 10 ноември 1989 година, став 1, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883fa8.html>; ХРЦ, Генерален коментар бр. 15: *Положбата на странците според Договорот*, фуснота 1 погоре.
- ²⁵ Член 31(2) од Конвенцијата од 1951 година пропишува: „Земјите договорнички не применуваат ограничувања за движењето на бегалците, освен оние кои се неопходни, а таквите ограничувања се применуваат се додека не се регулира нивниот статус во земјата, или се додека не добијат дозвола за влез во друга земја. Земјите договорнички им дозволува на таквите бегалци разумен период и сите потребни капацитети за добивање дозвола за влез во друга земја,“. Видете и во: УНХЦР, *Глобални консултации за меѓународна заштита: Резимирани заклучоци за член 31 од Конвенцијата од 1951 година – ревидирани*, Женевска тркалезна маса на експерти, 8–9 ноември 2001 година (УНХЦР, Резимирани заклучоци од глобалните консултации: член 31 од Конвенцијата од 1951 година), став 3, достапни на: <http://www.unhcr.org/419c783f4.pdf>.

Видете, исто така и: УНХЦР, *Глобални консултации за меѓународна заштита/Трето издание: прифат на баратели на азил, вклучувајќи ги и стандардите за третман, во контекст на поедините системи за азил*, 4 септември 2001 година, ЕС/ГС/01/17 (УНХЦР, Глобални консултации: прифат на баратели на азил), достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bfa81864.html>.

- ²⁶ Член 26 од Конвенцијата од 1951 година: „Секоја земја договорничка треба законски да им го додели на бегалците на нивната територија правото на избор на место на престој и слободно движење на нејзината територија, што е предмет на сите прописи кои се применуваат врз странците во целина кои се наоѓаат во исти околности...“ Член 26 од Конвенцијата од 1954 година за статусот на лицата без државјанство содржи идентична одредба.
- ²⁷ УНХЦР, „Законски престој“, – Белешка за толкувањето, 1988 година, <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/42ad93304.pdf>; УНХЦР, Глобални консултации: Прифат на баратели на азил, фуснота 25 погоре, став 3, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bfa81864.html>.
- ²⁸ На пример, член 9(1) од МДГПП пропишува исклучиво дека: „Никој не се лишува од неговата слобода, освен врз основи и во согласност со таквата постапка, како што е пропишано со закон...“
- ²⁹ *Lokro и Toure* против Унгарија, (2011 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 10816/10, став 21 (конечна одлука), достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e8ac6652.html>.
- ³⁰ *Ibid.* ЕСЧП истакна: „Мора, како дополнение, да се исполни барањето притворот, во текот на периодот на разгледување, да биде компатибилен со целта на релевантната одредба, која предвидува спречување на лишувањето од слобода на лицата на арбитрарен начин...“
- ³¹ *Vozafo* против Франција, (1986 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 9990/82, став 54, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4029fa4f4.html>; *H.L.* против Обединетото Кралство, (2004 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 45508/99, став 114, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d48822.html>. Видете го и, *Dougoz* против Грција, (2001 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 40907/98, став 55: законот мора да биде „доволно пристапен и прецизен, за да се избегнат сите опасности од арбитрарност...“, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3deb8d884.html>.

- ³² Општото начело законите да немаат ретроактивно дејство е добро воспоставено во повеќето правосудства, особено во поглед на кривичното гонење, апсење или притвор: видете го на пример, член 25 од АДРДМ, кој пропишува во еден дел дека „[н]иту едно лице не смее да биде лишено од слобода, освен во случаите и согласно процедурите воспоставени од претходниот закон.„ Видете и, *Атииг против Франција*, фуснота 9 погоре, став 53.
- ³³ Ова е препорака од Работната група на ОН за арбитражен притвор (ВГАД), *Извештај од педесет-и-шестата седница на Комисијата за човекови права*, E/CN.4/2000/4, 28 декември 1999 година, Анекс II, Разгледување бр. 5, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3b00f25a6.pdf>.
- ³⁴ *Louled Massoud против Малта*, (2010 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 24340/08, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c6ba1232.html>.
- ³⁵ Може да се направи отстапка од член 9 од МДГПП при јавна вонредна состојба, што е предмет на „изрично нужно барање на состојбата, и „со оглед на тоа дека таквите мерки се неконзистентни со нивните други обврски според меѓународното право и не вклучуваат дискриминација ...“, (член 4, МДГПП). Исто, *А против Австралија*, ХРЦ, Соопштение бр. 560/1993, 3 април 1997 година, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b71a0.html>, кое не најде основа за сугерирање дека притворот на баратели на азил е забранет како предмет на обичајното меѓународно право (став 9.3).
- ³⁶ *Van Alphen против Холандија*, ХРЦ, Соопштение бр. 305/1988, 23 јули 1990 година, став 5.8, достапен на: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/SDecisionsVol3en.pdf>.
- ³⁷ *Ibid.* и *А против Австралија*, фуснота 35 погоре, ставови 9.2-9.4 (за пропорционалноста).
- ³⁸ Видете, на пример, *А против Австралија*, фуснота 35 погоре; *С против Австралија*, ХРЦ, Соопштение бр. 900/1999, 28 октомври 2002 година, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f588ef00.html>.
- ³⁹ *А против Австралија*, фуснота 35 погоре; став 9.
- ⁴⁰ ВГАД, *Извештај од десеттата седница на Советот за човекови права*, 16 февруари 2009 година, A/HRC/10/21, став 67, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0de72.html>.
Одредени регионални инструменти изрично ги ограничуваат основите на имиграцискиот притвор: на пример, член 5(f) од ЕСЧП: „Никој не се лишува од слобода во следните случаи и во согласност со постапката пропишана со закон: (f) законски дозволеното затворање или притворање на едно лице заради спречување на остварување на негов неовластен влез во земјата, или на едно лице против кое е преземена акција во смисла на депортација или екстрадиција.„
- ⁴¹ *А против Австралија*, фуснота 35 погоре; став 9.4.

- ⁴² УНХЦР, ExCom, *Заклучок за притворањето бегалци и баратели на азил*, фуснота 23 погоре, став (b).
- ⁴³ Коалиција за меѓународен притвор (ИДЦ), *Постојат алтернативи*, 2011 година, Воведување модел за оценување на заедницата и сместување, достапен на: <http://idcoalition.org/cap/handbook>.
- ⁴⁴ *R (во апликацијата на Suckrajh) против (1) Трибуналот за азил и имиграција и (2) Секретарот на државата за домашното Министерство*, ЕВЦА Civ 938, Обединето Кралство: Апелационен суд (Англија и Велс), 29 јули 2011 година, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e38024f2.html>.
- ⁴⁵ УНХЦР, ExCom, *Заклучок за проблемот на јавно неосновани или навредливи барања за статус на бегалец или на барател на азил*, 20 октомври 1983 година, бр. 30 (XXXIV) – 1983 година, став (d), достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c6118.html>.
- ⁴⁶ УНХЦР, ExCom, *Заклучок за притворањето бегалци и баратели на азил*, фуснота 23 погоре, став (b).
- ⁴⁷ Видете, на пример, УНХЦР, ExCom: Заклучоци бр. 58 (XL) – 1989 година, *Проблемот на бегалците и барателите на азил кои се преселуваат нерегуларно од земја во која веќе им била доделена заштита*, достапни на: <http://www.unhcr.org/3ae68c4380.html>.
Видете и: УНХЦР, Резимирани заклучоци од глобалните консултации: член 31 од Конвенцијата од 1951 година, фуснота 25 погоре.
- ⁴⁸ УНХЦР и Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права (ОХЦХР), *Глобална тркалезна маса за алтернативите на притвор на баратели на азил, бегалци, мигранти и лица без државјанство: Резимирани заклучоци*, мај 2011 година (Резимирани заклучоци од глобалната тркалезна маса), став 6, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e315b882.html>.
Видете и, УНХЦР, *Упатства за бездржавјанството бр. 2: Постапки за определување дали едно лице е лице без државјанство*, 5 април 2012 година, HCR/GS/12/02, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html>.
- ⁴⁹ УНХЦР, ExCom, *Заклучок за притворањето бегалци и баратели на азил*, фуснота 23 погоре, став (б)
- ⁵⁰ За значењето на националната безбедност, видете Комисија на ОН за човекови права, *Начела на Сиракуза за одредбите за ограничување и отстапувања во Меѓународниот договор за граѓански и политички права*, 28 септември 1984 година, E/CN.4/1985/4, ставови 29-32, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4672bc122.html>.

- ⁵¹ Видете, на пример, А. И другите против Обединетото Кралство, (2009 година), ЕСЧП, Апл. бр. 3455/05, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/499d4a1b2.html>.
- ⁵² Видете, *Bozano* против Франција, фуснота 31 погоре; *Shamsa* против Полска, (2003 година), ЕСЧП, Апл. бр. 45355/99 и 45357/99, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/402b584e4.html>; *Gonzalez* против Шпанија, (2008 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 30643/04, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e31e42.html>, и *Атиур* против Франција, фуснота 9 погоре.
- ⁵³ Член 31, од Конвенцијата од 1951 година; член 18(1), *Европска унија, Директива на Советот 2005/85/ЕС од 1 декември 2005 година за минимум стандардите во постапките во земјите членки за доделување и одземање статус на бегалец*, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4394203c4.html>.
- ⁵⁴ *Извештај на ВГАД од седмата седница на Советот за човекови права, A/HRC/7/4*, 10 јануари 2008 година, став 53: „криминализирање на илегалниот влез во една земја го надминува легитимниот интерес на земјите за контрола и регулирање на илегалната миграција и води кон непотребно [и како таков, арбитрарен] притвор...“ Достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0eb02.html>
- ⁵⁵ Член 5 (3), АЦХР; член 7(2) АЦХПР; член 5(3) ЦФРЕУ.
- ⁵⁶ Видете *Локро и Тоуре* против Унгарија, фуснота 29 погоре; *R.U.* против Грција, (2011 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 2237/08, став 94, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f2aafc42.html>. Видете и, *S.D.* против Грција, (2009 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 53541/07, став 62, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a37735f2.html>. ЕСЧП се придржуваше до ставот дека притворот за цели на протерување може да се појави единствено откако конечно ќе се донесе решение за барањето за азил. Видете и УНХЦР, *Поднесок на Канцеларијата на Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации во случајот Alaa Al-Tajyar Abdelhakim* против Унгарија, 30 март 2012 година, Апл. бр. 13058/11, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f75d5212.html>; Висок комесар за бегалци при ОН, *Поднесок на Канцеларијата на Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации во случајот Said* против Унгарија, 30 март 2012 година, Апл. бр. 13457/11, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f75d5e72.html>.
- ⁵⁷ *Vasileva* против Данска, (2003 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 52792/99, став 37, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d4ae62.html> и *Локро и Тоуре* против Унгарија, фуснота 29 погоре.

- ⁵⁸ С против Австралија, фуснота 38 погоре, став 8.2.
- ⁵⁹ Видете, на пример, *Sahin* против Канада, (Министер за државјанство и имиграција) [1995 г.] 1 FC, 214, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6e610.html>.
Видете и ВГАД, *Мислење бр. 45/2006*, Док. на ОН А/НRC/7/4/Add.1, 16 јануари 2008 година, став 25, достапен на: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/7session/reports.htm>
и ВГАД, *Правно мислење за состојбата во однос на имигрантите и барателите на азил*, Док. на ОН Е/CN.4/1999/63, став 69: „Можност на странецот да придобие од алтернативите на управното задржување“, достапен на: http://ap.ohchr.org/documents/alldocs.aspx?doc_id=1520
и ВГАД, *Извештај од тринаесетата седница од Советот за човекови права, А/НRC/13/30*, 15 јануари 2010 година, став 65, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0fa62.html>
- ⁶⁰ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 2.
- ⁶¹ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 20.
- ⁶² These other rights could include: the right to privacy (Article 12, UDHR; Article 17(1), ICCPR; Article 16(1), CRC; Article 11 ACHR; Article 5 ADRDM; Article 8 ECHR; Article 7 CFREU), the right to family life (Articles 12 and 16(3), UDHR; Article 23(1), ICCPR; Article 10(1) ICESCR; Article 12(2), 1951 Convention and Recommendation B of the UN Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons, *Final Act of the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons*, 25 July 1951, A/CONF.2/108/Rev.1, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/40a8a7394.html>;
Article 18, ACHPR; Article 17(1), ACHR; Article 6, ADPDM; Article 2 and 8 ECHR; Article 9, CFREU), the prohibition on inhuman or degrading treatment (Article 7, ICCPR; Article 1, CAT; Article 3, ECHR.; Article 25 ADRDM; Article 4 CFREU; Article 5 ACHR; Article 5 ACHPR).
- ⁶³ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 31.
- ⁶⁴ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 19.
- ⁶⁵ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 21.
- ⁶⁶ Edwards, *Back to Basics: The Right to Liberty and Security of Person and “Alternatives to Detention”*, above note 4, page 1.
- ⁶⁷ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 21.
- ⁶⁸ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 21.

- ⁶⁹ Едварс, *Враќање кон основите: Правото на слобода и безбедност на лицето и „Алтернативи на притвор„*, фуснота 4 погоре; Коалиција за меѓународен притвор, *Постојат алтернативи, Прирачник за спречување непотребен имиграциски притвор*, 2011, достапен на: <http://idcoalition.org/cap/handbook/>.
- ⁷⁰ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 24.
- ⁷¹ Член 3, Конвенција за бегалците од 1951 година; член 2, УДЧП; член 2, МДГПП; член 2(2), ИЦЕСЦР; член 2, КПД; член 7, ЦМВ и член 5, ЦПРД, како и во регионалните инструменти, како што се член 2, АДРДМ; член 24, АЦХР; член. 14 ЕКЧП; член 21, ЦФРЕУ и членови 2 и 3, АЦХПР.
- ⁷² Ниту една отстапка не може да се заснова врз дискриминаторски основи: член 4, МДГПП. Слична одредба се наоѓа во член 15, ЕКЧП и во член 27, АЦХР. Видете и, член 8, Конвенција од 1951 година.
- ⁷³ ЦЕРД, Генерални препораки бр. 30: *Дискриминација на недржавјани*, Док. на ОН А/59/18, 10 јануари 2004 година, став 19: Комитетот на ЦЕРД особено ги повика земјите да ја запазуваат безбедноста на недржавјаните, особено во контекст на арбитрарен притвор, и да се осигураат дека условите за бегалците и барателите на азил во центрите ги исполнуваат меѓународните стандарди, достапни на: <http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/e3980a673769e229c1256f8d0057cd3d>.
- ⁷⁴ На пример, во постапките за депортација, може да постои оправдана разлика меѓу државјаните и недржавјаните, во смисла дека државјанинот има право да на престој во својата сопствена земја и не може да биде истеран од истата: *Moustaquim* против *Белгија* (1991 г.) 13 ЕХРП 802, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7018.html>. Видете и, *Агее* против *Обединетото Кралство* (1976 г.) 7 DR 164 (Одлука на Европската комисија за човекови права), достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4721af792.html>.
- ⁷⁵ Видете, *А* против *Австралија*, фуснота 35 погоре, став 9.2; *Mikong* против *Камерун*, Соопштение на ХРЦ бр. 458/1991, 21 јули 1994 година, став 9.8, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae9acc1d.html>.
- ⁷⁶ *А* против *Австралија*, фуснота 35 погоре, став 9.4; ВГАД, *Извештај од тринаесетата седница на Советот за човекови права*, фуснота 59 погоре, став 61; ВГАД, *Извештај од педесет-и-шестата седница на Комисијата за човекови права*, Е/CN.4/2000/4, 28 декември 1999 година, Анекс II, Разгледување бр. 5, Начело 7, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e10612.html>. Видете и *Massoud* против *Малта*, фуснота 34 погоре.
- ⁷⁷ *Извештај од тринаесетата седница на Советот за човекови права*, фуснота 59 погоре, став 62. Видете и, УНХЦР, *Упатства за бездржавјанството бр. 3: Статус на лицата без државјанство на национално ниво*, 17 јули 2012 година, HCR/GS/12/03, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/5005520f2.html>.

- ⁷⁸ Член 9 (2), МДГПП; член 7 (4), АЦХР; член 5 (2) ЕКЧП и член 6, АЦХПР.
- ⁷⁹ Видете и ВГАД, *Извештај од педесет-и-шестата седница на Комисијата за човекови права*, E/CN.4/2000/4, 28 декември 1999 година, Анекс II, Разгледување бр. 5, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3b00f25a6.pdf>.
- ⁸⁰ Член 16(2), Конвенција од 1951 година.
- ⁸¹ А против *Австралија*, фуснота 38 погоре.
- ⁸² Член 9(4), МДГПП; член 7(6), АЦХР; член 5(4), ЕКЧП; член 25, став 3, АДРДМ; член 7(6), АЦХР; член 6 прочитан во врска со член 7, АЦХПР; член 5, ЕКЧП. Видете, на пример, член 2(3), МДГПП; член 25, АЦХР; член 13, ЕКЧП.
- ⁸³ УНХЦР, ЕxCom, Конференциски документ на Постојаниот комитет, *Притворање баратели на азил и бегалци: Рамка, Проблемот и препорачани практики*, јуни 1999 година, E/C49/SC/CRP.13, Слика 2, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/47fdfaf33b5.pdf>.
- ⁸⁴ УНХЦР ЕxCom, *Заклучок за притворањето бегалци и баратели на азил*, фуснота 23 погоре, став (с). Видете, и, УНХЦР, Глобални консултации: Резимиран заклучоци за член 31 од Конвенцијата од 1951 година, фуснота 25 погоре; и *I.M.* против *Франција*, ЕСЧП, Апл. бр. 9152/09, 2 февруари 2012 година, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f2932442.html>.
- ⁸⁵ УНХЦР, ЕxCom, Заклучок бр. 85 (XLIX) – 1998 година, достапен на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c6e30.html>.
Видете и ВГАД, *Извештај поднесен на педесет-и-шестата седница на Комисијата за човекови права*, E/CN.4/2000/4, 28 декември 1999 година, Анекс II, Разгледување бр. 5; ВГАД, *Извештај поднесен на педесет-и-шестата седница на Комисијата за човекови права*, E/CN.4/1999/63, 18 декември 1998 година, ставови 69 и 70, во однос на начелата 3, 6, 7, 8, 9 и 10.
- ⁸⁶ За подетални информации осврнете се на УНХЦР, *Интегрирање на возраст, род и диверзитет*, 31 мај 2010 година, E/C61/SC/CRP.14, достапно на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cc96e1d2.html>.
- ⁸⁷ *Abdolkhani* и *Karimnia* против *Турција* (бр. 2), (2010 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 50213/08, достапно на:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c5149cf2.html>,
каде се најде прекршување на член 3 од ЕКЧП во врска со притворањето бегалци во период од три месеци во полицијата на главното седиште на полицијата.

- ⁸⁸ Повеќе одредби кои се однесуваат на човековите права се посебно релевантни за условите во притвор, како што се член 7 (забрана за тортура и свиреп, нечовечен и деградирачки третман), член 10 (право на човечки услови во притвор) и 17 (право на семеен живот и приватност) од МДГПП. Видете и, *Тело на ОН за начела за заштита на сите лица при било кој облик на притворање или затворање*, Резолуција 43/173 на Генералното собрание на ОН од 9 декември 1988 година, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f219c.html>;
Стандардни минимум правила на ОН за третман на затвореници, 1955 година, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36e8.html>;
Правила на ОН за заштита на малолетници лишени од слобода, 1990 година, A/RES/45/113, 14 декември 1990 година, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f18628.html>.
- ⁸⁹ Меѓу-американска комисија за човекови права, *Човековите права на мигрантите, Директива на ЕУ за меѓународни стандарди и враќање*, Резолуција 03/08, 25 јули 2008 година, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/488ed6522.html>;
Abdolkhani и Karimnia против Турција, фуснота 87 погоре.
- ⁹⁰ ВГАД, *Извештај поднесен на седмата седница на Советот за човекови права*, фуснота 54 погоре.
- ⁹¹ *Muskhadzhiyeva и другите против Белгија*, (2010 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 41442/07, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4bd55f202.html>,
во кој се наведува дека, меѓу другото, притворањето деца во транзитни капацитети наменети за возрасни не само што претставува нечовечки или деградирачки третман со што се прекршува член 3 од ЕКЧП, туку исто така нивниот притвор се толкува како противзаконски.
- ⁹² ОН, *Правила за третирање на жени затворенички и мерки без задржување на жени престапнички* (Правила на Банкок), A/C.3/65/L.5, 6 октомври 2010 година, Правило 42, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dcbb0ae2.html>.
- ⁹³ Правило 48, *Правила на Банкок*, *ibid*.
- ⁹⁴ Член 22, Конвенција од 1951 година; член 26, УДЧП; член 13 и 14, ИЦЕСЦР; член 28, КПД; член 10, ЦЕДАВ.
- ⁹⁵ Видете, Генерално собрание на ОН, *Декларација за основните начела на правда за жртвите на криминалот и злоупотребата на моќ*, 29 ноември 1985 година, A/RES/40/43 достапна на: <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>.

- ⁹⁶ УНХЦР ЕхСом, *Заклучок за заштита на жените бегалки и меѓународна заштита*, бр. 39 (XXXVI) – 1985 година, достапен на: <http://www.unhcr.org/3ae68c43a8.html> и УНХЦР, ЕхСом, *Заклучок за жените и девојчињата во ризик*, бр. 105 (LVII) – 2005 година, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45339d922.html>.
- ⁹⁷ Совет на Европа, *Комитет за спречување на стандардите за тортура*, декември 2010 година, достапен на: <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.
- ⁹⁸ Он, *Водечки принципи за деловни и човекови права*, А/НRC/17/31, 21 март 2011 година, став 5; Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 14.
- ⁹⁹ Член 7(1), КПД и член 24(2), МДГПП. Видете и УНХЦР, ЕхСом, *Заклучоци за децата бегалци*, бр. 47 (XXXVIII) – 1987 година, став (ф) и (г), достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c432c.html>; Совет на ОН за човекови права, *Резолуција за правата на детето*, 20 март 2012 година, А/НRC/19/L.31, ставови 16(ц) и 29-31, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e10f42.html>; Совет на ОН за човекови права, *Резолуција за процесот на регистрација на раѓање и правото на секој да биде признаен насекаде како лице пред законот*, 15 март 2012 година, А/НRC/19/L.24, достапна на: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/19/L.24.
- ¹⁰⁰ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 10.
- ¹⁰¹ Видете, *Језуитска служба за бегалци - Европа (JPC-E), Станување ранливо лице во притвор*, јуни 2010 година, достапно на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ec269f62.html>.
- ¹⁰² За целите на овие Упатства, детето се дефинира како „човечко суштество на возраст под 18 години,„ член 1, Конвенција на Обединетите нации за правата на детето (КПД), 1990 година. Видете ги и *Правила на ОН за заштита на малолетници лишени од слобода*, фуснота 88 погоре.
- ¹⁰³ УНХЦР, *Определување на најдобрите интереси на детето – Информативен образец за заштита и грижа*, јуни 2008 година, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49103e2.html>. УНХЦР, *Упатства за определување на најдобрите интереси на детето*, мај 2008 година, став 20, достапен: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html>. УНХЦР, *Теренски прирачник за спроведување на Упатствата VID на УНХЦР*, ноември 2011 година, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e4a57d02.html>.

УНХЦР, Упатства за меѓународна заштита бр. 8: Барања за азил на децата според член 1(A)2 и 1(Ф) од Конвенцијата од 1951 година и/или Протоколот од 1967 година за статусот на бегалците, 22 декември 2009 година, HCR/GIP/09/08 (Упатства на УНХЦР за меѓународна заштита на барањата за азил на децата) став 5, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>. КПД, Генерален коментар бр. 6: Третирање на непридружувани и разделени деца надвор од нивната земја на потекло, 1 септември 2005 година, CRC/GC/2005/6 достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42dd174b4.html>.

¹⁰⁴ *Muskhadzhiyeva и другите против Белгија*, фуснота 91 погоре.

¹⁰⁵ УНХЦР, ЕхСом, Заклучок бр. 107 (LVIII) – 2007 година, за децата во ризик, став G (i), достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/471897232.html>. Упатства на УНХЦР за меѓународна заштита за барањата за азил на децата, фуснота 103 погоре. Видете и, Меѓународна коалиција за притвори, *Заробено детство: Вовед на нов модел за обезбедување на правата и слободата на децата бегалци, баратели на азил и нерегуларни мигранти соочени со имиграциски притвор*, 2012 година, <http://idcoalition.org/wp-content/uploads/2012/03/Captured-Childhood-FINAL-June-2012.pdf>; ИДЦ, *Модел за оценување и сместување на заедницата, со осврт на децата*, достапен на: <http://idcoalition.org/ccap-5step-model/>.

¹⁰⁶ *Роров против Франција*, (2012), ЕСЧП, Апл. бр. 39472/07 и 39474/07, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f1990b22.html>.

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ Во врска со условите за прифат на деца, видете: УНХЦР, *Деца бегалци: Упатства за заштита и нега*, 1994 г., став 92, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3470.html>. *Извештај на ВГАД поднесен на тринаесетата седница на Советот на ОН за човекови права*, фуснота 59 погоре, став 60: „Со оглед на достапноста на алтернативи на притвор, тешко е да се согледа ситуација во која притворањето непридружувани малолетници би се усогласила со условите во член 37(б), клаузула 2, од [КПД], според која притворот може да се користи само како крајна мерка.“, *Mitunga* против Белгија, (2006 г.), ЕСЧП, Апл. бр. 13178/03, став 103, достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45d5cef72.html>.

¹⁰⁹ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 7. УНХЦР, *Упатства за политиките и процедурите во работење со непридружувани деца кои бараат азил*, февруари 1997 година, достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html>. УНХЦР, Упатства за меѓународна заштита на децата кои бараат азил, фуснота 103 погоре.

- ¹¹⁰ Упатства за политиките и процедурите во работење со непридружувани деца кои бараат азил, *ibid*.
- ¹¹¹ Едно возрастно лице на кое му е познат јазикот и културата на детето, може и да го намали стресот и траумата во тоа да се биде сам во непозната средина.
- ¹¹² Видете го Генералниот коментар на КПД бр. 6: *Третирање на непридружувани и разделени деца надвор од нивната земја на потекло*, фуснота 103 погоре, став 61.
- ¹¹³ Видете ги и Правилата на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹¹⁴ Посебни мерки, на пример, треба да бидат воспоставени за да се заштити правото на живот во достоинство за жените кои биле тргувани во нивната земја.
- ¹¹⁵ Правило 5, на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹¹⁶ Правило 19, на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹¹⁷ Правило 33(1), на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹¹⁸ Правило 25(1), на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹¹⁹ Правило 25(2), на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹²⁰ Видете, ОХЦХР, *Препорачани начела и упатства за човекови права и трговија со луѓе*, E/2002/68/Add. 1, достапни на: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Traffickingen.pdf>.
- ¹²¹ Член 14, *Меѓународна конвенција за правата на лицата со попреченост*, 2008 г. (МКПЛП).
- ¹²² УНХЦР, *ЕхСом, Заклучок за бегалците со попреченост и други лица со попреченост заштитени и помогнати од УНХЦР*, бр. 110 (LXI) –2010, ставови (с), (f), (h), (j), достапни на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cbeaf8c2.html>.
- ¹²³ Јазикот земен од Заклучокот на ЕхСом, *ibid.*, Преамбула, став 3.
- ¹²⁴ Член 18(1)(b), МКПЛП.
- ¹²⁵ Видете, на пример, член 17(1), *Европска унија: Совет на Европската унија, Директива 2003/9/ЕС од 27 јануари 2003, воспоставување минимум стандарди за прифат на баратели на азил во земјите членки*, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcfda14.html>.
- ¹²⁶ *Начелата на Јоџакарта за примена на меѓународното право на човековите права во врска со сексуалната ориентација и родовиот идентитет*, 2006 година, Начело 9: *Право на третман со хуманост додека се лицата во притвор*, достапни на: <http://www.yogyakartaprinciples.org/index.html>.
- ¹²⁷ ОХЦХР, Глава V, (стр. 87-93) од *Прирачникот за обука за мониторинг на чоековите*

права, *Серија професионални обуки бр. 7*, 2001 г., достапен на: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/training7Introen.pdf>;
ОХЦХР, Истанбулски Протокол, Прирачник за ефективна истрага и документирање на тортура и друг вид свиреп, нечовечен или деградирачки третман или казнување, Професионални обуки, серија бр. 8, 2001 г., достапен на: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4638aca62.html>;
Здружение за спречување на тортура, Места за мониторирање на притвор: Практичен водич, 2004 г., достапен на: <http://www.apr.ch>.

- ¹²⁸ Меѓу релевантните спогодбени одредби се вбројува и став 8 од Статутот на УНХЦР во врска со обврските на земјите да соработуваат со УНХЦР во остварувањето на неговиот меѓународен мандат, ги има во членовите 35 и 36 од Конвенцијата од 1951 година и член 2 од Протоколот од 1967 година; член 45, АЦХПР; Европска унија, *Директива на Советот 2004/83/ЕС од 29 април 2004 година за минимум стандардите за квалификација и статус на државјани на трети земји или лица без државјанство како бегалци, или како лица кои инаку имаат потреба од меѓународна заштита и доделената содржина на заштита*, член 35, достапна на: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4157e75e4.pdf>.
- ¹²⁹ Постојат низа меѓународни, регионални и национални тела, кои имаат функција на мониторинг или инспекција, како што е Под-комитетот за спречување тортура и поставени национални превентивни механизми, согласно *Опционалниот Протокол кон Конвенцијата против тортура*, 2002 г. (ОПЦАТ). Националните механизми се состојат од: Национални превентивни механизми, Национални институции за човекови права, Народни правобранители и/или НВОи.
- ¹³⁰ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 25.
- ¹³¹ Правило 25(3), Правила на Банкок, фуснота 92 погоре.
- ¹³² Член 27, Конвенција од 1951 година, Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 24.
- ¹³³ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 22.
- ¹³⁴ За правото на семеен и личен живот, видете ја фуснота 62 погоре.
- ¹³⁵ Едвардс, *Враќање кон основите: Правото на слобода и безбедност на лицето и „Алтернативи на притвор“*, фуснота 4 погоре, страна 1.
- ¹³⁶ Резимирани заклучоци од Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 29.
- ¹³⁷ Резимирани заклучоци на Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 30.
- ¹³⁸ Резимирани заклучоци на Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 31.
- ¹³⁹ Резимирани заклучоци на Глобалната тркалезна маса, фуснота 48 погоре, став 14.

Корисни линкови

Упатствата се достапни на интернет на:

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/50348953b8.html>

Посебна страна со посебна содржина за притвори на Refworld:

<http://www.unhcr.org/refworld/detention.html>

Збирка кратки заклучоци од експертските состаноци на УНХЦР:
Комеморација на Конвенцијата за бегалци и намалување на
бездржавјанството, 2010-2011:

<http://www.unhcr.org/4fe31cff9.html>

Интернет страна на УНХЦР:

<http://www.unhcr.org>

UNHCR
The UN
Refugee Agency

Division of International
Protection

United Nations High
Commissioner for Refugees
Case Postale 2500
1211 Geneva 2, Switzerland

www.unhcr.org